

Mistä me sosiaalityöntekijäopiskelijat tulemme?

Sosiaalityöntekijäopiskelijoiden perhetaustat ja niiden yhteys valintaväylään

Sosiaalityö
pro gradu -tutkielma

Laatija(t):
Maija Tammi
3.2.2026
Turku

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Sosiaalityö

Tekijä(t): Maija Tammi

Otsikko: Mistä me sosiaalityön opiskelijat tulemme? Sosiaalityöntekijäopiskelijoiden perhetaustat ja niiden yhteys valintaväylään.

Ohjaaja(t): Professori Johanna Kallio

Sivumäärä: 64 sivua

Päivämäärä: 2.2.2026

Tämän pro gradu- tutkielman tarkoituksena oli selvittää minkälaisista perhetaustoista sosiaalityön opiskelijat tulevat sekä miten valintaväylä on yhteydessä sosiaalityön opiskelijoiden perhetaustoihin. Tutkielman aineisto koostuu *Sosiaalityöntekijöiden urapolkujen kestävyys hyvinvointialueilla* (SOSPOLKU) hankkeen myötä kerätystä kyselyaineistosta. Aineisto on kerätty uusilta sosiaalityön opiskelijoilta kaikista kuudesta eri yliopistosta, joissa Suomessa opetetaan sosiaalityötä pääaineena. Aineisto on kerätty kolmena perättäisenä syksynä vuosina 2023–2025 verkkokyselylomakkeen kautta ja se pitää sisällään yhteensä 1002 vastaajaa.

Tutkielma on luonteeltaan määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus. Tutkielman tavoitteena on tuottaa uutta tietoa sosiaalityön opiskelijoiden perhetaustoista sekä niiden yhteydestä akateemisen polun valintaan. Tämän vuoksi olen päätenyt käyttämään tutkielmassani SOSPOLKU-hankkeen kysymyslomakkeen perhetaustoja kartoittavia kysymyksiä. Tutkielmassa on käytetty kuvailevia menetelmiä, kuten taulukoita ja prosentiosuuksia, jotta käytetyn aineiston keskeiset piirteet tulevat esille mahdollisimman selkeästi. Kuvaan ensin kyselyyn vastanneiden sosiaalityön opiskelijoiden jakautumista perhetaustoja kuvaavien muuttujien mukaan. Tämän jälkeen olen verrannut valintaväylää perhetaustoja käsitteleviin kysymyksiin ristiintaulukoinnin avulla ja tulkitseen tulosten tilastollista merkitsevyyttä Khiin neliötestin avulla. Tässä olen käyttänyt avukseni SPSS-tilasto-ohjelmaa.

Tutkielman tulokset osoittavat, että sosiaalityön opiskelijat tulevat pääosin korkeasti koulutetuista perheistä, joissa äitien koulutustaso on usein isää korkeampi. Sosiaalityön opiskelijat sijoittuvat pääosin hyvän yhteiskunnallisen aseman omaaviin perheisiin. Vanhempien koulutusasteella ja sosiaalityön opiskelijan valintaväylällä on merkittävä tilastollinen yhteys ($p < 0,001$). Niin äidin kuin isänkin koulutusasteen ja valintaväylän yhteys on hyvin samansuuntainen. Korkeasti koulutettujen vanhempien lapset hakeutuvat useimmiten suorittamaan suoraan kandidaatin ja maisterin tutkintoa, kun puolestaan matalammin koulutettujen vanhempien lapset kulkevat useammin epätyypillistä koulutuspolkua pitkin ja hakeutuvat suorittamaan pelkästään maisterin tutkintoa vanhemmalla iällä. Vaikka tutkimustulokset puoltavat koulutuksellista periytyvyyttä, tulee kuitenkin huomata, että samaan aikaan ne todentavat sosiaalisen liikkuvuuden mahdollisuutta myöhemmässä elämänvaiheessa maisteriopintoihin hakeutuvien opiskelijoiden kohdalla. Tutkielman tuloksia tarkasteltaessa huomionarvoista on se, että sosiaalityön opiskelijoilla on muuta väestöä useammin kokemusta sosiaalityön asiakkuudesta ja että omalla sosiaalityön asiakkuudella ja valintaväylällä todettiin olevan merkittävä tilastollinen yhteys ($p < 0,001$).

Tämän tutkielman tulokset osoittavat, että sosiaalityön opiskelijat tulevat hyvin erilaisista taustoista käsin, kantaen hyvin erilaisia elämänhistorioita mukanaan, joka tulisi nähdä alan rikkautena ja mahdollisuutena. Kuitenkin nykyinen koulutuspolitiikka, kuten aikuiskoulutustuen lakkauttaminen (HE 8/2024), voidaan nähdä uhkana sosiaaliselle liikkuvuudelle, alan veto- ja pitovoimalle sekä alan monimuotoisuudelle. Tulevaisuudessa sosiaalityön yliopistokoulutuksessa olisi tärkeää kiinnittää vielä enemmän huomiota opiskelijoiden resilienssin vahvistamiseen, oman henkilöhistorian ja sen mukanaan tuomien vaikutusten ymmärtämiseen, jotta opiskelijat saavat opintojen aikana mahdollisimman hyvät eväät vahvan ammatillisen identiteetin rakentamiseen.

Avainsanat: sosiaalityön koulutus, valintaväylät, perhetaustat, lapsuudenkokemukset

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Suomalainen koulutusjärjestelmä	6
2.1	Sosiaalityön koulutus ja valintaväylät	7
2.2	Yliopistokoulutukseen valikoituminen	9
2.3	Sosiaalinen liikkuvuus ja koulutuksen periytyvyys	12
3	Perhetaustat ja lapsuudenkokemukset	16
3.1	Taloudellinen, kulttuurinen ja sosiaalinen pääoma	16
3.2	Haitalliset lapsuudenkokemukset (ACE)	19
3.3	Positiiviset lapsuudenkokemukset (PCE)	21
3.4	Resilienssi	22
4	Tutkimusasetelma	24
4.1	Tutkimuskysymykset	24
4.2	Aineisto	25
4.3	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	27
5	Tulokset	29
6	Johtopäätökset	35
	Lähteet	44
	Liitteet	50
	Liite 1. Sosiaalityön koulutukseen valittujen opiskelijoiden koulutuspolut- kyselylomake	50

1 Johdanto

Koulutuksella on merkittävä rooli yksilön elämässä. Opiskelun ja tutkinnon suorittamisen myötä yksilö voi kokea merkityksellisyyttä suhteessa sekä itseensä että työelämää kohtaan. Koulutus tuo mukanaan sivistyneisyyttä ja varmuutta, joka puolestaan kasvattaa työn sisällön mielekkyyttä. (Moore 2003, 175–176.) Ammatinvalinnan taustalla vaikuttavat ammatinvalintamotiivit, jotka jokaisen opiskelijan olisi tärkeää tiedostaa jo opintojen aikana. Nämä ammatinvalintamotiivit jakautuvat ulkoisiin ja sisäisiin motivaatiotekijöihin. Suomalaisten sosiaalityön opiskelijoiden ammatinvalinnan taustalla vaikuttavia motivaatiotekijöitä ovat erityisesti ideologiset ja sisäiset motiivit. Halu auttaa heikommassa asemassa olevia sekä yhteiskunnallisiin epäkohtiin puuttuminen nousevat keskiöön. Ulkoisista motivaatiotekijöistä ammattipätevyuden mukanaan tuomat erilaiset työllistymis- ja uramahdollisuudet koetaan tärkeinä. (Kallio, Blomberg & Kroll 2021, 504.)

Myös yksilön henkilökohtaiset mielenkiinnon kohteet, aikaisempi koulumenestys, ympäristön asettamat odotukset ja luottamus omaa pärjäämiseen ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat yksilön ammatinvalintaan sekä koulutukseen valikoitumiseen. Kasvu-ympäristöllä ja lapsuudenperheen sosioekonomisella taustalla on suuri merkitys ammatinvalinnan ja valikoitumisen näkökulmasta. Vanhempien käytössä olevat resurssit, niin taloudelliset, kulttuuriset kuin sosiaaliset, vaikuttavat lapsen koulutusvalintoihin ja edelleen ammatinvalintaan. (esim. Nori & Mäkinen- Streng 2017; Kallio, Blomberg & Kroll 2021.) Huomionarvoista on useat tutkimustulokset, joiden mukaan ne lapset, joiden vanhemmillä on korkea koulutustaso, tulevat suorittamaan myös itse suuremmalla todennäköisyydellä korkeakoulututkinnon (esim. Jiménez & Salas-Velasco 2000, 294; Myrskylä 2009; Kivinen, Hedman & Kaipainen 2007).

Sosiaalityön opiskelijoiden ammatinvalinnan taustalla vaikuttaa myös perhetaustat sekä omakohtaiset kokemukset sosiaalityöstä. Useiden kansainvälisten tutkimusten mukaan (Esim. Black, Jeffreys & Hartley 1993, Thomas 2016; Esaki & Larkin 2013; St. Jean, Rasmussen, Gillespie & Salhani 2021; Byrne 2019) niin sosiaalityön ammattilaisilla kuin opiskelijoillakin on keskimäärin enemmän haitallisia lapsuuden kokemuksia (Adverse Childhood Experience, ACE) muuhun väestöön verrattuna ja näiden kokemusten on tutkittu vaikuttaneen myös myöhempään sosiaalityön uravalintaan. Sosiaalityön opiskelijoilla tai heidän perheenjäsenillään on myös muihin aloihin verrattuna huomattavasti useammin omakohtaisia kokemuksia sosiaalityön asiakuudesta (St. Jean, Rasmussen, Gillespie & Salhani 2021, 1151). Nämä omakohtaiset kokemukset voivat kääntyä yksilön ammatilliseksi vahvuudeksi tai huonoimmillaan altistaa sekä sosiaalityöntekijöitä että alan opiskelijoita erityisen haavoittavaan asemaan. Sosiaalityö on muutokseen tähtäävää työtä, jota tehdään niin yksilöiden, perheiden kuin yhteisöjenkin kanssa (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 15§).

Asiakastilanteet voivat olla hyvinkin haastavia, monisyisiä ja kuormittavia. Työn kuormittavuus ja hankalat asiakaskohtaamiset esimerkiksi työharjoitteluissa, voivat muodostua haasteeksi jo sosiaalityön opiskelijoille opintojen aikana. Tämän vuoksi eri uravalintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja ymmärtäminen olisikin tärkeä mahdollisuus vahvistaa jo opiskelujen aikana. Myös Af Ursin, Kallio, Blomberg & Kroll (2023) toteavat tutkimuksessaan, etteivät yksittäiset rakenteelliset muutokset riitä, vaan huomiota tulisi kiinnittää jo niihin tekijöihin, jotka vaikuttavat sosiaalityön opiskelijoiden omiin koulutuspolkuvalintoihin ja -motiveihin. Näiden tekijöiden tunnistaminen on tärkeää ammatissa jaksamisen ja pysymisen vuoksi sekä ammatillisen kasvun ja -kehityksen mahdollistamiseksi jo opintojen aikana.

Tämän tutkielman tehtävänä on tuottaa uutta tietoa sosiaalityön opiskelijoiden perhetaustoista ja niiden mahdollisesta yhteydestä akateemisenpolun valintaan. Tutkimuskysymykseni ovat *Millaisista perhetaustoista sosiaalityönopiskelijat tulevat?* sekä *Miten valintaväylä on yhteydessä sosiaalityön opiskelijoiden perhetaustoihin?* Tutkimusaineistoni on ainutlaatuinen, sillä se on kerätty suoraan ensimmäisen vuoden sosiaalityön pääaineopiskelijoita valtakunnallisesti kattaen kaikki suomalaiset yliopistot, joissa opetetaan sosiaalityötä. Tutkielman aineistona on käytetty yhteensä 1002 sosiaalityön opiskelijan vastauksia, jotka on kerätty kolmena perättäisenä syksynä vuosina 2023–2025. Myös tutkielmani aihe on ainutlaatuinen, sillä sosiaalityön opiskelijoiden perhetaustoja sekä niiden yhteyttä valintaväylään ei ole aikaisemmin Suomessa tutkittu.

Suomessa tähän liittyvää tutkimusta ei juurikaan ole tehty, jonka vuoksi ajattelen aiheen olevan äärimmäisen tärkeä niin yksilön, koko sosiaalityön profession kuin sosiaalityön yhteiskunnallisen tilanteen vuoksi. Tämän tutkielman tuottama uusi tieto auttaa sosiaalityön koulutuksen järjestämistä ja kehittämistä siten, että koulutus voi tukea opiskelijoita ja tulevia ammattilaisia mahdollisimman hyvin sekä edesauttaa vahvan ammatti-identiteetin muodostumista ja edelleen myöhemmässä vaiheessa sosiaalityön ammattilaisena toimimista. Sosiaalityön koulutuksen tehtävänä on elää ajassa sekä muuttua toimintaympäristön muutosten mukana, jotta se vastaa mahdollisimman hyvin erilaisiin osaamistarpeisiin. Sosiaalityön koulutuksen tehtävänä on myös tarkastella kriittisesti vallitsevia käytäntöjä sekä yhteiskunnallista tilannetta. (Lähteinen, Raitakari, Hänninen, Kaittä, Kekoni, Krok & Skaffari 2017, 7.) Jotta tässä tehtävässä on mahdollista onnistua, on oltava käsitys siitä, minkälaisista lähtökohdista me sosiaalityön opiskelijat tulemme.

2 Suomalainen koulutusjärjestelmä

Suomalainen koulutusjärjestelmä juontaa juurensa aina varhaiskasvatukseen sekä esi- ja perusopetukseen asti, joiden järjestäminen on kuntien lakisääteinen tehtävä. Toisen asteen ja ammatillisen koulutuksen järjestäminen tapahtuu sekä kuntien, kuntayhtymien että yksityisoikeudellisten toimijoiden organisoimina. Ammattikorkeakoulut ovat puolestaan ammattikorkeakoululaissa määriteltyjä erityisiä osakeyhtiöitä ja yliopistot joko säätiömuotoisia tai muita julkisoikeudellisia laitoksia. (Karhunen, Pekkarinen, Suhonen & Virkola 2022, 9–10.) Oppivelvollisuus koskee kaikkia Suomessa vakituisesti asuvia lapsia ja se päättyy oppivelvollisen täytettyä 18 vuotta tai hänen suoritettuaan ylioppilastutkinnon tai valmistuttua ammatillisesta tutkinnosta (Opetushallitus.) Oppivelvollisuuden ja koulutuksen maksuttomuuden tavoitteena on, että jokainen peruskoulun päättävä oppilas suorittaisi myös toisen asteen koulutuksen ja tätä kautta turvata kaikille tarpeellinen perusosaaminen sekä edistää yksilöiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia kehittää itseään (Opetus- ja kulttuuriministeriö; Oppivelvollisuuslaki 1214/2020). Yliopistot ja ammattikorkeakoulut muodostavat yhdessä suomalaisen korkeakoulujärjestelmän, jossa yliopisto vastaa tieteellisestä tutkimuksesta ja siihen perustuvasta opetuksesta, kun puolestaan ammattikorkeakoulut painottavat työelämään suuntautuvaa opetusta (Opetushallitus 2025). Tämä korkeakoulujen tehtävä on määritelty niin Yliopistolaisissa (558/2009) kuin myös Ammattikorkealaissa (932/2014).

Aikaisemmin yliopistokoulutuksen kuuluminen harvalukuiselle etuoikeutetulle väkijoukolla on muuttunut vuosikymmenten aikana yhtäläiseksi mahdollisuudeksi kouluttautua. Ajan saatossa koulutusmahdollisuuksia lisäämällä on pyritty siihen, että yhteiskunnallinen eriarvoisuus lievenisi ja koulutuksellinen tasa-arvo kasvaisi. Samalla yliopisto-opiskelijoiden joukko on monimuotoistunut ja opiskelijat tulevat hyvin erilaisista taustoista sekä elämäntilanteista. Yliopisto-opiskelijat ovat Suomessa keskimääräistä vanhempia, sillä opinnot aloitetaan myöhemmin ja valmistumisikä on korkeampi kuin monissa muissa maissa. (Nori & Mäkinen- Steng 2017, 319.) Syitä myöhemmälle opintojen aloituksella on muun muassa ylioppilastutkinnon jälkeen yleisesti pidettävät välivuodet. Jotkut kokevat tarvitsevansa aikaa harkita seuraavaa opiskelupaikkaa, osa puolestaan kerää työ- ja elämäntilanteista ennen jatko-opintoihin hakeutumista tai jää ilman opiskelupaikkaa, joka johtaa välivuoden pitämiseen. (Nori & Mäkinen- Steng 2017, 328.) Myös eri tieteenalojen välillä on eroja opiskelijoiden keski-ikänsä mukaan. Nuorimpia 2000-luvulla opiskelemaan päässeet opiskelijat ovat olleet teknillistieteelliseen ja eläinlääketieteelliseen tiedekuntaan hyväksytyt opiskelijat, kun puolestaan vanhempia opiskelijoita ovat olleet teologiseen, yhteiskuntatieteelliseen ja lääketieteelliseen tiedekuntaan päässeet (Nori 2011, 185.) Myös naisten osuus yliopisto-opiskelijoista on ollut korkeampi muihin Euroopan maihin verrattuna. (Nori & Mäkinen- Steng 2017, 319.)

Yliopisto-opiskelijoiden keskimääräistä korkeampi keski-ikä näkyy myös opintojen ja opiskelun sijoittautumisena uudelleen elämänsä vaiheeseen. Perinteisesti elämänsä kulkua on kuvattu nuoruuden, aikuisuuden ja vanhuuden aikajaksoissa, joissa opiskelu ja työssä olon vaiheet ovat olleet elämänsä keskiossa. Nykyään voidaan kuitenkin nähdä, että yksilön elämänsä kulku määrittyy enemmänkin yksilöllisten valintojen ja suunnantojen mukaan, jossa opinnot eivät kuulu ainoastaan nuoruuteen, vaan ne vuorottelevat työ- ja perhe-elämän kanssa pidemmällä aikuisuudessa. (Moore 2003, 5–6.) Koulutus ei koske enää ainoastaan nuoria ja nuoruutta, vaan sen voidaan nähdä jatkuvan pitkän aikuisuutta sekä jatkua moninaisissa erilaisissa elämänsä vaiheissa. Koulutusta kuvaa yksilölliset valinnat, risteävät polut, päällekkäisyys ja uudelleen koulutautuminen. (Moore 2003, 56.)

Ikärakenteen muutosta ei voida selittää yhdellä tekijällä, vaan muutokseen on vaikuttanut useampi eri osatekijä. Osalla tähän vaikuttaa esimerkiksi aikaisemmin suoritettu korkeakoulututkinto, osalla opintojen kestot vaihtelevat. Koulutuksen kasautumista on nähtävissä aikuisopiskelijoilla, sillä 85 prosenttia aikuisena yliopisto-opinnot aloittaneella opiskelijalla on vähintään yksi aikaisempi tutkinto ja yli puolella kaksi tai useampi tutkinto suoritettuna. Opinnot saattavat puolestaan pitkittyä erilaisten syiden, kuten opintojen ohella tehtävän työn vuoksi. (Moore 2003, 17.) Myös koulutukselliset vaihtoehdot ovat laajentuneet sekä koulutuksen kesto, koulutukseen pääsevien määrä ja koulutuksen ajoittuminen, ovat muuttuneet (Moore 2003, 56). Korkeakouluopiskelun maksuttomuus ja avoimuus ovat yksi tekijä, joka on osaltaan luoneet pohjan aikuisten yliopisto-opiskelulle. Opiskelu luo mahdollisuuden lisäkoulutautumiselle ja koulutustason nostamiselle tai jopa kokonaan uudelleen koulutautumisen täysin uudelle alalle. Aikuiset opiskelijat tulevat usein yliopistoon suoraan työelämästä, kun puolestaan nuoremmat opiskelijat suuntaavat ensin yliopistoon ja tämän jälkeen työelämään. (Moore 2003, 166–167.) Myöhemmällä iällä yliopistokoulutukseen hakeutuvalla on keskimääräisesti useammin matala-asteisesti koulutautunut vanhempi, ja he ovat useammin lähtöisin myös maanviljelijä- tai työntekijäperheestä. Näiden opiskelijoiden pohjakoulutus yliopisto-opintoihin on myös usein muu kuin ylioppilastutkinto (Moore 2003, 18.)

2.1 Sosiaalityön koulutus ja valintaväylät

Sosiaalityö on Suomessa ainoa yliopistossa suoritettava sosiaalihuollon koulutus, joka asettaa sille erityisen vastuun tutkimusperustaisesta tiedonmuodostuksesta ja kehittämisestä. Sosiaalityö on yhteiskuntatieteellinen tieteenala, jonka koulutus koostuu joko yhteiskunta- tai valtiotieteiden kandidaatin ja maisteritutkinnoista, joiden pääaineena on sosiaalityö. Tutkinnon laajuus on 300 opintopistettä ja opinnot pitävät sisällään niin teoriaperustaista opetusta kuin työssäoppimista työharjoittelujaksoina. Teoriatiedon ja tieteellisten käsitteiden tuntemus ovat molemmat tärkeitä

ammatti-identiteetin muodostumiselle ja myöhemmin sosiaalityön asiantuntijaroolissa toimimisessa. (Lähteinen, Raitakari, Hänninen, Kaittila, Kekoni, Krok & Skaffari 2017, 8.) Sosiaalityön opinnot antavat laaja-alaisen yhteiskuntatieteellisen osaamisen, jonka aikana niin teoreettiset, tutkimukselliset kuin käytännöntyön taidot kehittyvät (Opintopolku). Suomessa sosiaalityön pätevyysvaatimukset ovat tiukat ja tarkasti säädeltyjä moneen muuhun maahan verrattuna. Sosiaalityöntekijät Suomessa on korkeasti koulutettuja, sillä sosiaalityön maisteritutkinto edellyttää 5 vuoden yliopisto-opintojen suorittamista, kun muualla Pohjoismaissa opintovaatimukset rajoittuvat 3–4 vuoteen. (Meeuwisse & Swärd 2009, 369.)

Suomessa sosiaalityötä voi opiskella Helsingin, Itä-Suomen, Jyväskylän, Lapin, Tampereen ja Turun yliopistoissa. Sosiaalityön opintoihin voi hakea kolmea eri valintaväylää pitkin; perushaun, maisterihaun tai avoimen väylän haun kautta. Sosiaalityön perusvalinnan kautta opiskelija voi hakea suorittamaan yhteiskunta- tai valtiotieteiden kandidaatin tai maisterin tutkintoa. Suoraan maisteritutkintoa opiskelija voi puolestaan hakea silloin kun hänellä on jo soveltuvan korkeakoulututkinnon lisäksi suoritettuna sosiaalityön perus- ja aineopinnot. Avoimen väylä soveltuu puolestaan niille opiskelijoille, jotka ovat suorittaneet opintoja avoimessa yliopistossa ja haluavat hakea opiskelemaan sosiaalityön kandidaatin ja maisterin tutkintoa. Kukin yliopisto voi lisäksi määrittellä itse tarkemmat erilliset valintakriteerit. (Sosnet.) Koulutuksesta valmistuminen antaa opiskelijalle sosiaalityöntekijän ammattipätevyyden. Sosiaalityöntekijänä voi työskennellä erilaisten asiakasryhmien lisäksi esimerkiksi monenlaisissa asiantuntija-, kehittämis- ja johtotehtävissä. (Opintopolku.) Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöstä (817/2015) määrittelee sosiaalihuollon ammattihenkilön velvollisuuksia, ohjausta ja valvontaa Suomessa. Valviran rekisterin myötä sosiaalialan ammattilaiset ovat ohjauksen ja valvonnan piirissä niin kuin terveydenhuollon ammattilaiset. Sosiaalityössä viranomaisen asema korostuu, sekä tähän vahvasti kytkeytyvä harkintavalta, päätöksenteko sekä julkisen vallan käyttö. (Lähteinen ym. 2017, 7.)

Sosiaalityö on niin yhteiskunnallisten rakenteiden, sosiaalisten ongelmien kuin yksilöllisten haastavien elämäntilanteiden tasoilla tehtävää työtä. Sosiaalityön voidaan nähdä ulottuvan yksilötasolla tehtävästä toimintakyvyn vahvistamisesta aina yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja hyvinvoinnin sekä yhdenvertaisuuden lisäämiseen. (Lähteinen ym. 2017, 13.) Sosiaalityöhön vaikuttaa myös yhteiskunnalliset toimintakäytännöt ja maan historia, jonka vuoksi se on erilaista eri maissa. Eroja tuovat erilaiset toimintamahdollisuudet, lainsäädännön eroavaisuudet sekä vaihtelevat pätevyysvaatimukset. Kuitenkin sosiaalityön pääpiirteet sekä päämäärät ovat kutakuinkin yhdenmukaiset kansainvälisesti vertailtuna. (Lähteinen ym. 2017, 5–6.) Sosiaalityön kansainvälisten ammatti- ja koulutusjärjestöjen (IFSW, IASSW) laatiman sosiaalityön määritelmän mukaan;

”Sosiaalityö on professio ja tieteenala, jolla edistetään yhteiskunnallista muutosta ja kehitystä, sosiaalista yhteenkuuluvuutta sekä ihmisten ja yhteisöjen voimaantumista ja valtaistumista. Yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden, ihmisoikeuksien, kollektiivisen vastuun sekä moninaisuuden kunnioittamisen periaatteet ovat keskeisiä sosiaalityössä. Sosiaalityö kiinnittyy sosiaalityön, yhteiskuntatieteiden ja humanististen tieteiden teorioihin sekä alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen tietoon. Sosiaalityössä työskennellään ihmisten ja rakenteiden parissa elämän ongelmatilanteiden ratkaisemiseksi ja hyvinvoinnin lisäämiseksi.”

(Sosnet 2014)

Sosiaalityön toimintaympäristön voidaankin todeta olevan alati muuttuvaa, jossa sosiaalityöntekijöiden tulee olla valmiita kohtaamaan uudenlaisia ongelmatilanteita, riskejä ja tarpeita. Ihmisten kokemusmaailmat ja sosiaaliset rakenteet muuttuvat sekä yhteiskunnalliset erot kasvavat. Myös teknologian nopea kehitys, taloudellisesti tiukat ajat sekä julkisen vallan ja hyvinvointialueiden muutokset haastavat sosiaalityötä. Nämä muutokset edellyttävät myös sosiaalityöntekijöiden työnkuvien, osaamistarpeiden sekä koulutuksen tavoitteiden jatkuvaa tarkastelua. (Lähteinen ym. 2017, 6.)

2.2 Yliopistokoulutukseen valikoituminen

Korkeakoulujen opiskelijavalinta muuttui Suomessa merkittävästi vuosina 2018–2020, jolloin korkeakoulut alkoivat painottaa opiskelijavalinnoissaan todistusvalintaa aikaisempien valintakokeiden sijaan. Valintakokeet ovat puolestaan muuttuneet yhdenmukaisemmiksi, kun ammattikorkeakoulut ottivat käyttöönsä yhteisen valintakokeen ja yliopistot siirtyivät enenevässä määrin oppiaineiden yhteisiin valintakokeisiin. Näiden uudistusten tavoitteina on ollut nopeampi siirtyminen korkeakouluopintoihin ja opintopaikkojen kohdentuminen tehostetummin, joka on lisännyt nuorten hakijoiden osuutta hyväksytyistä ja opiskelupaikan vastaanottaneista hakijoista. (Karhunen ym. 2022, 1–2.)

Uudistuksen myötä tavoiteltiin suoraan toiselta asteelta korkeakouluopintoihin siirtyvien opiskelijoiden määrän kasvua ja puolestaan väli vuosien määrän sekä opiskelijoiden keski-ään laskua, joka tuo haastetta vanhempien opiskelijoiden opintoihin valikoitumista (Karhunen ym. 2022, 9). Yliopisto-opiskelijaksi voi kuitenkin hakea todistusvalinnan tai valintakokeen lisäksi myös muita reittejä pitkin. Näitä eri valintaväyliä ovat muun muassa avoimen yliopiston väylä ja suora

maisterihaun väylä. Nämä muut väylät ovat usein vanhempien opiskelijoiden suosimia, mutta eivät ongelmattomia. Vaihtoehtoiset väylät mahdollistavat vanhemmille hakijoille varmemman reitin yliopistoon, mutta samaan aikaan ne eriyttävät hakijoita iän mukaan. Yhtä lailla yliopistossa on tieteenaloja, joihin opiskelijavalinnat tehdään suoraan päävalinnan kautta, johon vanhempien opiskelijoiden on vaikeampi päästä. Näitä tieteenaloja ovat esimerkiksi oikeustiede, lääketiede ja eläinlääketiede. Toisaalta esimerkiksi terveys- ja hoitotieteelliset alat ovat perinteisesti lukeutuneet niihin tieteenaloihin, joissa on enemmän vanhempia hakijoita. (Nori & Mäkinen- Streng 2017, 329.) Yliopisto-opiskelijoiden eriytyminen iän mukaan alkaa siis jo erilaisten valintaväylien perusteella ja jatkuu usein opintojen ajan. Vanhemmilla opiskelijoilla on esimerkiksi usein erilaisia vanhemmuuden ja työn mukanaan tuomia velvoitteita, jotka vievät suuren osan opiskelijan ajasta.

Useisiin korkeakoulupaikkoihin kohdistuu ylikysyntää, joka tarkoittaa sitä, ettei opiskelupaikkoja riitä kaikille niitä hakeville. Yksi syy korkeakouluopintojen suosioon on koulutuksen tuoma hyöty yksilölle kuten koulutuksen mukanaan tuoma positiivinen vaikutus tulotasoon, hyvinvointiin, terveydentilaan sekä elinikään. Tämän lisäksi korkeakouluopinnot tuovat yksilölle usein mukanaan merkittävän sosiaalisen ulottuvuuden esimerkiksi uusien ystävyys-suhteiden myötä. Nämä positiiviset yksilön hyvinvointia lisäävät vaikutukset haastavat myös mahdollisuuksien tasa-arvon sekä tulonjaon kysymyksiä. Opiskelupaikkojen jakautuminen vanhempien sosioekonomisen taustan mukaan vaikuttaa myös sosiaalisen liikkuvuuden mahdollisuuksiin, vaikka yleisesti ajatellaan, ettei yksilön perhetaustan tulisi olla mahdollisuuksien tasa-arvon este, vaan ennemminkin opiskelijan omat kyvyt. (Karhunen ym. 2022, 2–3.) Valtioneuvosto on asettanut laatimassaan koulutuspoliittisessa selonteossaan (2021, 12) tavoitteiksi koulutuksellisen eriarvoistumisen vähenemisen; tasa-arvoisen opintopolun, jossa opinnoissa eteneminen ja oppimistulokset eivät määräydy esimerkiksi sukupuolen, asuinpaikan tai perhe- ja kulttuuritaustan perusteella 2040- lukuun mennessä. Lisäksi tavoitteena on, että nuorista aikuisista (25–34-vuotiaista) vähintään 50 prosentilla on korkeakoulututkinto, sekä jokaisella tulisi olla mahdollisuus kehittää ja uudistaa ammatillista osaamistaan työuran erivaiheissa.

Tulevan ammatin ja tähän tähtäävän koulutuksen valintaan vaikuttaa moninainen joukko erilaisia tekijöitä. Näitä ovat esimerkiksi omat mieltymykset, mielenkiinnonkohteet sekä taipumukset, aiempi koulumenestys, luottamus omaan osaamiseen sekä ympäristön asettamat odotukset ja mahdollinen saatavilla oleva tuki. Osa opiskelijoista päätyy alalle ilman tarkkaa etukäteistä suunnitelmaa. Nykypäivänä on myös mahdollista jatkaa opiskelua myöhemmin ja mahdollisesti vaihtaa jopa kokonaan alaa. (Nori & Mäkinen- Streng 2017, 320.) Aiempi koulumenestys vaikuttaa siihen, miten yksilö kokee omat mahdollisuutensa pärjätä opinnoissa ja minne kannattaa hakeutua opiskelemaan. Hyvä koulumenestys vahvistaa yksikön uskoa omaan menestykseen myös korkeakouluopinnoissa, kun puolestaan heikompi aiempi koulumenestys vaikuttaa siihen uskaltaako yksilö edes hakeutua esimerkiksi yliopisto-opintoihin. Aiempaa koulumenestystä suurempi vaikutus on kuitenkin

lapsuudenperheen sosiaalisella taustalla. Vanhempien koulutuksen ja sosioekonomisen aseman yhteyttä lapsen koulutusvalintoihin on pyritty selittämään usealla eri tavalla. (Nori & Mäkinen- Streng 2017, 320–322.)

Perheen tulotason on osoitettu olevan yhteydessä lapsen koulutustasoon. Jiménez & Salas- Velasco (2000) tutkimuksen mukaan perheen korkea tulotaso on yhteydessä lapsen yliopisto-opintoihin hakeutumiseen. Perheen tulotasolla on merkittävä vaikutus etenkin niissä maissa, joissa yliopisto-opiskelu on maksullista. Suomen maksuton koulutus ja mahdollisuus yhteiskunnan takaamaan opintotukeen turvaavat tasavertaiset mahdollisuudet korkeakouluopintoihin perheen tulotasosta riippumatta. Poikkeuksena Suomessa voidaan kuitenkin pitää pääsykokeisiin valmentavia kursseja, jotka ovat suunnattu erityisesti vaikeapääsuisille ja arvostetuille aloille, kuten lääketiede tai oikeustiede. Kalliiden valmennuskurssien korkea hinta voi muodostua esteeksi vähävaraisen perheen lasten osallistumiselle ja yliopistokoulutukseen hakeutumiselle. Koulutuksen kustannukset ja taloudellinen tuki sekä tulevaisuuden työllisyysnäkömät ja palkka ovat yliopistokoulutukseen hakeutumiseen vaikuttavia seikkoja. Koulutuksen kustannuksia ovat muun muassa asuinkustannukset ja muut elämiseen liittyvät menot, opiskelumateriaalit ja lukukausimaksut sekä aika, jonka opiskelija on poissa työmarkkinoilta keskittyessään opintoihin. (Nori & Mäkinen-Streng 2017, 323.)

Suomessa yliopisto-opinnot ovat maksuttomia ja taloudellista tukea voi hakea Kansaneläkelaitokselta. Kansaneläkelaitokselta haettavat korkeakouluopiskelijan tuet koostuvat opintorahasta, opintolainasta sekä joko asumislisästä tai yleisestä asumistuesta. Lisäksi opiskelijoita tuetaan ateriatuella, joka mahdollistaa opiskelijaravintolassa ruokailun edullisempaan hintaan. (Kansaneläkelaitos 2025.) Yksistään nämä etuudet eivät kuitenkaan riitä elämiskulujen kattamiseen, vaan yliopisto-opiskelijat joutuvat usein tekemään palkkatöitä opintojen ohella. Opiskelijoita houkuttelee alat, jotka ovat varmempia työllistäjiä kuin toiset, mutta toisaalta pidempi korkeakoulututkinto ei kuitenkaan aina takaa hyvää palkkaa. Myös henkilökohtaiset mieltymykset ja kiinnostuksen kohteen vaikuttavat siihen mihin tulevaisuuden opinnot suuntautuvat. Tulevaisuuden, koulutuksen ja tätä kautta ammatillisen identiteetin muodostuminen vaatii aikaa ja on jatkuvasti muovautuva osa yksilöä. Ystävyysuhteet puolestaan korostuvat siinä vaiheessa, kun yksilö tekee päätöksiä mihin tai mille alalle hän hakeutuu. Ystävyysuhteet toimivat myös vertailukohteenä oman opintomenestyksen ja – mahdollisuuksien suhteen. (Nori & Mäkinen-Streng 2017, 324–325.)

2.3 Sosiaalinen liikkuvuus ja koulutuksen periytyvyys

Eriarvoisuutta ihmisten välillä voidaan lähestyä esimerkiksi sosiaalisen liikkuvuuden ja – periytyvyyden näkökulmista. Sosiaalinen periytyvyys kuvaa sitä missä määrin vanhempien sosiaalinen asema periytyy lapsille, kun sosiaalinen liikkuvuus puolestaan kuvaa eroa vanhemman ja lapsen sosiaalisen aseman välillä. (Erola & Pöyliö 2015, 30–34; Härkönen 2010, 51–52.) Suomessa sosiaalinen periytyvyys on tutkitusti heikompaa kuin esimerkiksi muissa Pohjoismaissa, kun puolestaan sosiaalinen liikkuvuus on ollut suurempaa (Erola & Pöyliö 2015, 30–34). Sosiaaliseen liikkuvuuteen liittyy näkemys yhteiskunnan avoimuudesta ja meritokratiasta, jossa ajatellaan, että jokaisella on mahdollisuus taloudelliseen ja sosiaaliseen menestykseen. Menestyksen taustalla vaikuttaa yksilön lahjakkuus ja ahkeruus eikä niinkään perhetausta. Meritokratia on demokraattisen yhteiskunnan tavoitetila, jonka täydellinen saavuttaminen ei ole mahdollista, sillä vanhempien luokka- asema on yhteydessä lasten luokka- asemaan kaikissa yhteiskunnissa ympäri maailman. (Härkönen 2010, 52.) Yksi merkittävimmistä sosiaalisen liikkuvuuden mahdollistajista on koulutus (Moore 2003, 56). Sosiaalinen liikkuvuus voi olla sekä ylös- että alaspäin suuntautuvaa; ylöspäin suuntuvassa liikkuvuudessa lapsi on paremmassa asemassa kuin vanhempansa ja alaspäin suuntautuvassa toisinpäin. Yleisimmin asemaa on kuvattu ammatin, koulutuksen tai varallisuuden mukaan, joista koulutuksella on yksi merkittävämmistä osuuksista sosiaalisesta periytyvyydestä. (Erola & Pöyliö 2015, 30–34.)

Samaan aikaan kun eriarvoisuus on länsimaisessa yhteiskunnassa lisääntynyt, on myös koulutustaso ja hyvinvointi lisääntynyt. Korkean sosiaalisen liikkuvuuden yhteiskunnissa esimerkiksi tasa-arvo ja avoimuus ovat tunnistettavia piirteitä, kun puolestaan epätasa-arvoisissa yhteiskunnissa sosiaalisen periytyvyys on vahvasti sukupolvelta toiselle siirtyvää. (Erola & Pöyliö 2015, 30.) Ylisukupolvista huono-osaisuutta voidaan tarkastella perheen puutteellisten resurssien ja sosiaalisen välittymisen kautta. Korkeakoulutetuilla ja hyvätuloisilla vanhemmilla on usein paremmat resurssit auttaa ja tukea lapsiaan, kun puolestaan niukemmat resurssit omaavilla vanhemmilla, joka välittyy ylisukupolvisena huono-osaisuutena. Huono-osaisuuden sosiaalinen välittyminen voidaan nähdä esimerkiksi vanhempien erilaisten käyttäytymismallien, arvojen tai asenteiden myötä. Heikko itsetunto ja näköalattomuus tulevaisuuden suhteen voivat vaikuttaa lapsen pitkälle tulevaisuuteen. (Vauhkonen, Kallio & Erola 2017, 502–503.)

Sosiaalisen liikkuvuuden ollessa korkealla, voidaan ajatella myös tasa-arvon mahdollisuuksien toteutuvan yhteiskunnassa paremmin. Mahdollisuuksien tasa-arvon toteutuminen kertoo yhteiskunnasta, jossa sosiaalinen liikkuvuus on suurta. Mahdollisuuksien tasa-arvolla tarkoitetaan sitä, ettei yksilön yhteiskunnalliseen asemaan vaikuta se, minkälaiseen perheeseen hän syntyy, vaan merkitseviä tekijöitä on yksikön omat kyvyt, osaaminen ja motivaatio. (Erola & Pöyliö 2015, 30.) Esping-Andersenin (1991) hyvinvointivaltiomallin mukaan yhteiskunnat voidaan jakaa kolmeen eri malliin sen mukaan, miten vastuu sosiaalisten riskien hallinnan suhteen jakautuu. Vastuu riskeistä voidaan jaotella joko yksilön, perheen tai valtion välille jakautuvaksi. Pohjoismaisessa hyvinvointimallissa päävastuu riskien hallinnasta jakautuu valtiolle, joka ei kuitenkaan ole tutkimusten mukaan yhteydessä sosiaaliseen liikkuvuuteen.

Sosiaalinen liikkuvuus on siis mahdollistanut sen, ettei vanhempien koulutustaso määrittele automaattisesti lapsen koulutustasoa, vaan matalasti koulutettujen vanhempien lapset ovat voineet hakeutua korkeakouluun ja toisaalta akateemisen koulutuksen saaneiden vanhempien lapset voivat hakeutua ammatilliseen koulutukseen. Koulutusalat ovat kuitenkin säilyneet vahvasti sukupuolen mukaan eriytyneinä sekä sosiaalisesta liikkuvuudesta huolimatta koulutusasteiden – ja alojen on nähty periytyvän vanhemmilta lapsille. (Keski-Petäjä & Witting 2016). Syntymäkohorttien sosiaalisen liikkuvuuden eroja käsittelevässä Erola & Pöyliön (2015) artikkelissa todetaankin, että viime vuosikymmenten aikana koulutusmahdollisuuksien tasavertaistuminen on lisännyt niin koulutustasoa kuin sosiaalista liikkuvuuttakin. Koulutuksen maksuttomuus on ollut yksi merkittävä tekijä sosiaalisen liikkuvuuden lisääjä Suomessa. Myös suomalaisen koulutusjärjestelmän rakentaminen siten, että yksilöllä on mahdollisuus edetä korkeammalle asteelle riippumatta hänen toisen asteen kouluvalinnasta mahdollistaa koulutuksellisen liikkuvuuden. (Keski-Petäjä & Witting 2016.)

Vanhempien koulutustaustalla, ammatilla ja tulotasolla on suuri merkitys lapsen koulutusvalintaan; ne opiskelijat, joiden vanhemmillä on korkea koulutustaso, tulevat suorittamaan myös itse suuremmalla todennäköisyydellä korkeakoulututkinnon (Jiménez & Salas-Velasco 2000, 294; Valtioneuvosto 2021, 35; Myrskylä 2009; Kivinen, Hedman & Kaipainen 2007). Samanaikaisesti matalasti koulutettujen vanhempien lapset hakeutuvat harvemmin opiskelemaan korkeakoulututkintoa muihin samanikäisiin verrattuna. Etenkin äitien matala koulutustaso on yhteydessä tyttärien ja poikien koulutusasteeseen. Keski-Petäjä & Witting (2016) tutkimuksen mukaan perusasteen suorittaneiden äitien tyttäristä vain 12 prosenttia on suorittanut ylemmän korkeakoulututkinnon. Vastaava luku muihin tyttäriin verrattuna vastaavan tasoisen tutkinnon oli suorittanut 21 prosenttia. Myös perusasteen tutkinnon varaan jääminen oli yleisempää niiden tyttärien kohdalla, joiden äidit olivat myös itse suorittaneet ainoastaan perusasteen. Matalasti kouluttautuneiden äitien poikien kohdalla on myös nähtävissä koulutustason periytymistä. Isän koulutustason vaikutus on tyttärien osalta hieman pienempää kuin poikien. Poikien osalta isän koulutustason vaikutus on lähes yhtä suurta kuin äidin koulutuksella.

Myös koulutusalat ovat Suomessa hyvin eriytyneitä sukupuolen mukaan. Naisvaltaiset alat ovat tunnetusti julkisen sektorin hoiva- ja opetusalat, kun puolestaan rakennus- ja tekniikanalalla miehet edustavat enemmistöä. Nämä ovat myös aloja, joilla on suuri määrä sekä aloituspaikkoja että opiskelijoita. Koulutusalan periytyminen suurin riski on äidin yhteiskunta- tai luonnontieteellisen koulutuksen periytyminen tyttärelle. Myös kasvatusalojen kohdalla riski on keskimääräistä suurempi. Nämä ovat myös aloja, jotka edellyttävät yliopistotutkintoja, joten voidaan todeta, että koulutusalojen ja ammattien periytyminen perusteella myös koulutusaste periytyy. Myös isän kasvatus- tai yhteiskunnallinen ala lisää sekä tyttären mutta erityisesti pojan riskiä kouluttautua samalle alalle. (Keski-Petäjä & Witting 2016.)

Pohjoismaissa on tunnetusti laadukas koulutusjärjestelmä ja kattava sosiaaliturva, joiden tulisi taata mahdollisuuksien tasa-arvon myös haastavammista perhetaustoista tuleville. Pohjoismaat eivät kuitenkaan näyttäyty Pyöliö & Erolan (2015) tutkimuksen aineiston perusteella erityisinä sosiaalisen liikkuvuuden mallimaina. Sosiaalinen periytyvyys puolestaan näyttäytyy eurooppalaista keskiarvoa mukailevana Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa, mutta selkeästi heikompana Suomessa. Sosiaalisen aseman periytyvyys ja perhetaustan vaikutus lapsen sosiaaliseen asemaan on ajan myötä heikentynyt Suomessa (Pyöliö & Erola 2015). Tämä todentuu myös Mooren (2003) tutkimuksessa, jossa todetaan, ettei nuoruudessa tehdyt valinnat koulutuksen, ammatin tai työn suhteen automaattisesti johda pysyvään koulutustasoon tai yhteiskunnalliseen asemaan, vaan valintoja tehdään myös aikuisella iällä. Näin ollen aikuisiällä tehty koulutusvalinta ei ole kytköksissä vanhempien sosiaaliseen asemaan tai lapsuudenkodin kulttuuripääomaan, eikä näin ollen voida myöskään nähdä koulutuksen periytyvän. Enemminkin Moore (2003, 170–174) toteaa aikuisiällä tutkintotavoitteisen opiskelun tapahtuvan sukupolven sisäisenä liikkuvuutena, jota kuvastaa työn ja opiskelun vuorottelu, työuran katkokset ja uudenlaiset uranvaihtosuunnitelmat. Aikuisiällä tehtyjä koulutusvalintoja kuvastaa yksilöllisyys, jossa lapsuuden perheen taustat, vanhempien taloudellinen tilanne, asuinpaikka tai koulutus eivät enää toimi esteenä yliopisto-opintojen aloittamiselle. Työ määrittelee usein aikuisopiskelijan opiskelua, jossa toimeentulon ja opintojen yhteensovittaminen edellyttää työelämän joustavuutta.

Eri-ikäisten opiskelijoiden koulutusvalintoja tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon aina myös historialliset ja yhteiskunnalliset kytkökset niin ajan kuin paikan suhteen. Historiallisen ajan merkitys nimittäin näkyy aikuisiällä yliopisto-opiskelijoiksi hakeutuneiden opiskelijoiden koulutusreiteissä. Myös maantieteellinen sijainti vaikuttaa esimerkiksi paikkakuntaakohtaisiin eroihin koulutusmahdollisuuksia tarkasteltaessa. Aikuisella iällä yliopisto-opinnot aloittavilla aikaisemmat eri koulutukset muodostavat jatkumon, jossa yliopisto-opinnot löytävät paikkansa vasta työssä ja ammatissa toimimisen jälkeen. Normaalielämäkulun mallin mukaisesti elämää jäsennetään vahvasti vaiheittain, opiskelusta työhön liikkuvana janana, jossa siirrytään iänmukaisesti vaiheesta toiseen, kun

puolestaan aikuisiällä aloitettuja opintoja on kuvattu poikkeavana tai epätavanomaisena koulutuspolkuna. Aikuisiällä aloitetut opinnot haastavat tätä kulttuurista mallia ja aikuisopiskelu voidaan kuvata osana elämäkokonaisuutta, jossa täysipäiväiset opinnot ja täysipäiväinen työelämä kulkevat usein rinnakkain. Syitä opiskelulle aikuisiällä voivat olla esimerkiksi henkilökohtaisen elämän käännekohdat tai toiveena päästä syventämään osaamistaan ja toteuttamaan itseään. (Moore 2003, 170–173.)

3 Perhetaustat ja lapsuudenkokemukset

Lapsuudenkokemuksilla, niin negatiivisilla kuin positiivisilla, on pitkäkantoiset vaikutukset yksilön elämään. Myös perheen käytössä olevat resurssit, taloudelliset, kulttuuriset ja sosiaaliset pääomat, vaikuttavat yksilön toimintaan. Nämä kaikki ovat yhteydessä siihen minkälaisiksi elämänpolkumme muodostuvat sekä minkälaisilta opintopolkumme kullekin yksilölle näyttäytyy. Käyn seuraavaksi läpi perheen erilaisten pääomien vaikutusta yksilön käytössä oleviin resursseihin ja toimintaan sekä aikaisempaa tutkimuskirjallisuutta liittyen lapsuudenkokemusten, niin haitallisten kuin positiivisten, vaikutuksista yksilön myöhempään elämään ja sosiaalityön ammatinvalintaan sekä siinä toimimiseen. Lopuksi käsittelen vielä lyhyesti resilienssin käsitettä.

3.1 Taloudellinen, kulttuurinen ja sosiaalinen pääoma

Bourdieu hahmottaa maailmaa suhteiden kokonaisuutena, jossa keskeistä on sisäistettyjen rakenteiden ja sosiaalisten kenttien välinen suhde. Näiden kautta Bourdieun pyrkii hahmottamaan yhteiskunnallisia eroja sekä niiden uusintamista. Näitä sisäistettyjä rakenteita ovat esimerkiksi elämäntapa, käyttäytyminen, habitus ja luonteenlaatu (Rinne, Kivirauma & Lehtinen 2015, 181). Habitus pitää sisällään yksilön elämänhistorian ja ohjaa yksilön havainnointia sekä suhtautumista. Habitus on elämänhistorian lisäksi vahvasti yhteydessä kasvuympäristöömme, joten se heijastelee myös niitä sosiaalisia olosuhteita, joissa olemme kasvaneet. Habitus ilmentyy mieltymysten, halujen ja taipumusten lisäksi ruumiillisuuden kautta, kuten eleinä, puhetapana ja pukeutumisessa. Habitus nähdään hyvinkin pysyvänä raamina yksilön toiminnassa, mutta mahdollistaa hienoista muutosta esimerkiksi koulutuksen myötä. Tietyt kentät suosivat tietynlaista habitusta, jonka vuoksi joissain tilanteissa voimme kokea toimintamme hyvinkin luontevaksi, kun puolestaan toisissa tilanteissa toimiminen on haastavampaa ja vaatii enemmän ponnisteluja. Tämä johtuu erilaisten kenttien vaatimista erilaisista pääomista. (Saaristo & Jokinen 2004, 175–176.)

Bourdieuin kenttäteorian mukaan koko sosiaalinen todellisuus jakaantuu kentiksi, joissa jokaisen yksilön toimintaa määrittää hänen omat yksilölliset resurssinsa. Näille kentille pääsystä sekä niillä toimimisesta yksilö joutuu käymään kamppailuja, joko pyrkimällä muuttamaan tai säilyttämään kentän rakenteita. Sosiaaliset kentät rakentuvat ihmisen oman toiminnan tuloksena. Ihmisten toimintaa kentillä ohjaa ne ominaisuudet eli pääomat, jotka ovat juuri kyseisellä toiminnan kentällä arvostetuimpia ja tätä kautta myös yksilön omat ominaisuudet vahvistuvat. Pääomia ovat taloudellinen

ja symbolinen pääoma, joka puolestaan jakautuu vielä edelleen kulttuuriseen pääomaan ja sosiaaliseen pääomaan. (Liljander 1999, 110–111.) Näiden pääomien kartuttaminen edellyttää investointeja, niin materiaalisia kuin ei-materiaalisiakin, eivätkä ne ole kaikille yhtäläisesti mahdollisia samassa hetkessä. Pääoma karttuu pitkän ajan kuluessa ja vaatii niin työtä kuin sosiaalista energiaakin. Yksilö on vahvimmillaan niillä kentillä, joilla hän jo omaa pääomaa, ja puolestaan heikoimmillaan niillä, joilta pääomaa puuttuu tai on vähän. (Rinne, Kivirauma & Lehtinen 2015, 181–183.)

Taloudellisen pääoman Bourdieun luokittelee yksilön varallisuudeksi (Liljander 1999, 110). Sosiaalisella pääomalla puolestaan tarkoitetaan yksilön suhdeverkostoja, yksilön paikkaa niissä ja sitä, kuinka hän osaa käyttää verkostojaan (Saaristo & Jokinen 2004, 177). Bourdieun suurin mielenkiinto kohdistuu kuitenkin symboliseen pääoman kautta kulttuurisen pääoman tutkimiseen. Kulttuurinen pääoma juontaa juurensa Bourdieun kulttuurisen uusimisen teoriaan. Teorian mukaan lapset omaksuvat vanhemmiltaan kasvuympäristössä vallitsevia kulttuurisia resursseja sekä vanhempien asenteita, arvoja ja normeja. Vallitsevat arvot, asenteet ja resurssit vaihtelevat eri yhteiskuntaluokkien välillä, joka puolestaan on yhteydessä yhteiskunnalliseen eriarvoisuuteen. Bourdieun mukaan samaan yhteiskuntaluokkaan kuuluvat yksilöt ja perheet jakavat yhteneväiset eliolot, kuten taloudellisen tilanteen ja materiaaliset resurssit sekä suhtautumistavat, kuten koulutusasenteet. Bourdieumin mukaan perhetaustan kautta lapsi omaksuu kulttuurista pääomaa opiskelun tueksi. Kulttuurinen pääoma pitää sisällään kielellisiin taitoihin, asenteisiin, henkilökohtaiseen tyyliin ja koulutukseen liittyvät seikat. Näitä ovat esimerkiksi kirjat ja soittimet, koulutuksen määrä, tutkinnot ja tittelit sekä pukeutumis- ja puhetapa, makutottumukset ja erilaiset tavat viettää vapaa-aikaa. (Civil 2025, 107.)

Lapsuuden perhe on lapselle keskeisin kulttuuriympäristö, jonka vuoksi ajatellaankin kulttuurisen pääoman olevan suhteellisen periytyvää. Näiden kulttuuristen resurssien nähdään vaikuttavan koulumenestykseen sekä eriyttävän lasten koulutuspolkua. Vahvan kulttuurisen pääoman omaavat yksilöt ovat saaneet osakseen kannustusta ja tukea opintoihin, kasvaneet koulutusta arvostavassa ilmapiirissä ja heille on tarjottu mahdollisuuksia musiikkiharrastukseen sekä ohjattu kohti aktiivista lukemiskulttuuria. (Civil 2025, 107–108.) Myös Perkiönmäki (2019) toteaa pro gradututkielmassaan, että kulttuurisella pääomalla oli vahva vaikutus haastateltujen harrastamiseen ja koulutukseen, sillä perheissä, joissa oli harrastuskulttuuria, kannustettiin myös koulunkäyntiin enemmän kuin harrastamattomissa perheissä.

Kulttuurista pääomaa voidaan tarkastella myös symbolisen arvon kautta, jossa ajatellaan, että korkean kulttuurisen pääoman perheiden lapset omaksuvat sellaiset olemisen, tietämisen ja puhumisen tavat, jotka edesauttavat heitä sopeutumaan vallalla olevaan koulukulttuuriin sekä sen ylläpitämiin ihanteisiin (Civil 2025, 108; Purhonen, Gronow, Heikkilä, Kahma, Rahkonen & Toikka 2014, 8). Nämä tavat luokitellaan usein väärin lahjakkuuksiksi, jolloin tällaiset lapset saavat enemmän tukea

koulutuspoluillaan ja heitä ohjataan kohti koulumaailmassa pärjäämistä, kun puolestaan matalasti koulutettujen vanhempien lasten koulutuspolut jäävät usein lyhyemmiksi ja koulumenestykseltään heikommiksi (Civil 2025, 108). Näitä eroja suomalaisessa yhteiskunnassa ja koulutuspolitiikassa pyritään kuitenkin tasaamaan laadukkaalla varhaiskasvatuksella, maksuttomalla koulutuksella ja harrastusmahdollisuuksia yhdenvertaistamalla. Huomion arvoista on kuitenkin se, että näistä seikoista huolimatta vanhemmat koulutustaso vaikuttaa edelleen lapsen koulunkäyntiin ja koulutuspolkuihin (Civil 2025, 108).

Näillä kaikilla kentillä, sosiaalisella, kulttuurisella ja taloudellisella, on myös yhteisiä piirteitä ja niitä voidaan hyödyntää sekä siirtää useammalla eri kentällä toimiessa. Sosiaalinen pääoma voi tuoda elämässä eteen erilaisia työmahdollisuuksia ja parempia ansiotuloja. Taloudellinen pääoma voi puolestaan mahdollistaa esimerkiksi erilaisia harrastusmahdollisuuksia ja näin ollen muuttua kulttuuriseksi pääomaksi. (Saaristo & Jokinen 2004, 178.) Sosiaalinen pääoma voi näyttäytyä perheen ulkopuolisen henkilön myönteisellä vaikutuksella koulutuspolun muodostumiseen silloin kun vanhemmilta ei ole saatu riittävästi tukea (Perkiönmäki 2019, 62). Nämä eri pääomat ovat osittain lapsuudenperheestä omaksuttuja esimerkiksi perintönä tai kasvatuksen myötä, osa puolestaan vaatii yksilöltä kamppailua muiden kentällä toimivien kanssa (Liljander 1999, 111). Lapset perivät näitä pääomia kotoaan, joten eri sosioekonomisesta asemasta tulevilla lapsilla on erilaiset määrät kotoa perittyjä pääomia (Nori & Mäkinen-Streng 2017, 322).

Lapsuudenperheellä ja kasvuolosuhteilla on siis merkittävä rooli siinä, minkälaisena näemme itsemme opiskelijoina ja mahdollisuutemme tulla hyväksytyksi korkeakouluopintoihin sekä akateemiseen maailmaan. Korkeasti kouluttautuneiden vanhempien lapset näkevät yliopisto-opinnot usein luontevana jatkumona opinnoille. Läheisten kannustus, luottamus ja akateemisen koulutuksen arvostus ohjaa hakemaan korkeakouluopintoihin, kun puolestaan matalammin kouluttautuneiden vanhempien asenteet ja arvostukset voivat ohjata lasta nopeammin kohti työelämää. Myös opiskelijoiden ikä vaikuttaa käytössä olevien pääomien määrään ja erilaisiin painopisteisiin. Nuorempien, suoraan kandidaatin ja maisterin tutkintoa suorittamaan valittujen opiskelijoiden kohdalla kotoa perityt resurssit näyttävät suurempaa roolia. Vanhempien opiskelijoiden kohdalla painopiste voi kääntyä enemmän aiempien tutkintojen sekä työn kautta saatuun kokemukseen sekä erilaisiin ammatillisiin verkostoihin ja karttuneeseen elämäkokemukseen. Taloudellinen pääoma mahdollistaa esimerkiksi keskittymisen pelkästään opintoihin, kun taas niiden puute pakottaa opiskelijan tekemään töitä opintojen aikana ja saattaa tätä kautta vaikuttaa opintojen suorittamiseen toivotussa aikataulussa. Pääomien puute voi myös vaikuttaa siihen, ettei yksilö edes hakeudu korkeakouluopintoihin, sillä hän ei koe kuuluvansa kyseiselle kentälle.

3.2 Haitalliset lapsuudenkokemukset (ACE)

Laaja-alaisempi kiinnostus lapsuuden aikaisten haitallisten kokemusten (Adverse Childhood Experience, ACE) tutkimusta kohtaan lähti käyntiin Fellitti, Anda, Nordenberg, Spitz, Edwards, Koss & Marks (1998) julkaistun tutkimuksen myötä, jossa Fellitti ym. osoitti, että ACE-kokemuksilla on yhteys aikuisiällä koettujen fyysisten- ja psyykkisten sairauksien sekä riskikäyttäytymisen välillä. ACE kokemukset käsittävät lapsen kehitykseen haitallisesti vaikuttavia tapahtumia kuten fyysinen, psyykinen ja seksuaalinen kaltoinkohtelu, väkivallan kokemukset, vanhemman riippuvuussairaus, rikollinen toiminta tai mielenterveysongelmat sekä vanhempien avioero (Hietamäki, Laajasalo, Lindgren & Therman 2023, 2). Muita keskeisiä perheen kuormittavia tekijöistä on esimerkiksi pitkittynyt työttömyys, vanhempien kouluttamattomuus sekä perheen taloudelliset riskit (Ristikari, Keski-Säntti, Sutela, Haapakorva, Kiilakoski, Pekkarinen, Kääriälä, Aaltonen, Huotari, Merikukka, Salo, Juutinen, Pesonen-Smith & Gissler 2018, 18). Haitallisten lapsuuden kokemusten kasaantuminen yksittäisille henkilöille lisää huomattavasti heidän riskiään sairastua myöhemmässä elämänvaiheessa esimerkiksi diabetekseen, sydän- ja hengitystiesairauksiin, mielenterveys- ja päihdeongelmiin sekä väkivaltaiselle käyttäytymiselle muuhun väestöön verrattuna. (Hietamäki, Laajasalo, Lindgren & Therman 2023, 2.)

Fellit ym. (1998) tutkimuksen jälkeen lapsuuden aikaisten haitallisten kokemusten vaikutusta aikuisikään on tutkittu useasta eri näkökulmasta, kuten sosiaalityön opiskelijoiden ja työntekijöiden kokemuksista käsin. Black, Jeffreys & Hartley (1993) ovat tutkimuksessaan todenneet sosiaalityön opiskelijoiden lapsuuden psykososiaalisten traumojen olevan yhteydessä myöhempään sosiaalityön uravalintaan. Tutkimuksessa Black ym. (1993) vertasivat sosiaalityön opiskelijoiden kauppatieteiden opiskelijoihin, ja ero oli merkittävä. Sosiaalityön opiskelijat olivat kokeneet huomattavasti enemmän erilaisia lapsuuden traumaattisia tapahtumia, kuten alkoholismia, kaltoinkohtelua ja mielenterveysongelmia, kuin kauppatieteiden opiskelijat. Myös monet muut tutkimukset (esim. Thomas 2016; Esaki & Larkin 2013; St. Jean, Rasmussen, Gillespie & Salhani 2021; Byrne 2019) ovat vahvistaneet tätä näkemystä ja osoittaneet, että sekä sosiaalityön ammattilaisten että opiskelijoiden keskuudessa on havaittavissa keskimääräistä enemmän ACE-kokemuksia muuhun väestöön verrattuna. Mitä vakavampia nämä lapsuudenaikaiset kokemukset ovat olleet, sitä todennäköisempänä sosiaalityön opiskelijat myös pitivät näiden kokemusten vaikuttaneen uravalintoihinsa (Esaki & Larkin 2013, 32; St. Jean, Rasmussen, Gillespie & Salhani 2021, 1153). Lapsuudenaikaisten haitallisten kokemusten lisäksi sosiaalityön opiskelijoilla on todettu olevan usein henkilökohtaisia kokemuksia sosiaalityöstä asiakkaan roolista käsin, jotka ovat vaikuttaneet heidän sosiaalityön alan valintaan.

Nämä kokemukset saattoivat olla omakohtaisia, perheenjäsenten kautta koettuja tai esimerkiksi työn kautta saatuja ammatillisia kokemuksia. (Byrne 2019.) Muihin aloihin verrattuna sosiaalityön opiskelijat itse tai heidän perheenjäsenensä olivat myös huomattavan paljon useammin käyttäneet sosiaalipalveluja (St. Jean, Rasmussen, Gillespie & Salhani 2021, 1151).

Tutkijoiden Steen ym (2021) mukaan sosiaalityöntekijät ovat kokeneet huomattavasti useammin ACE-kokemuksia kuin muu valtaväestö. Sosiaalityöntekijät raportoivat erilaisia hyvinvointiin negatiivisesti vaikuttavia tekijöitä, kuten ongelmat fyysisen terveyden, mielenterveyden ja unen suhteen, jotka ovat seurausta ACE-kokemuksista. ACE-kokemukset lisäävät työntekijän alttiutta kokea stressiä ja vaikuttavat sosiaalityöntekijän tekemään työhön. Sijaistraumatisoituminen, myötätuntopuupumus ja toissijainen traumaattinen stressihäiriö ovat todettuja auttamistyön varjopuolia, joita auttavassa ammatissa olevat sosiaalityöntekijät, sekä opiskelijat, voivat kohdata. (Esaki & Larkin 2013; Steen, Senreich & Straussner 2021.) Henkilökohtaiset traumaattiset elämäkokemukset yhdistettynä työn kuormittavuuteen altistaa lastensuojelun työntekijän erityisen haavoittavaan asemaan (Esaki & Larkin 2013, 32; St. Jean, Rasmussen, Gillespie & Salhani 2021, 1153). Sosiaalityöntekijät ovat esimerkiksi kertoneet työssään kohtaamiensa ihmisten ja perheiden tilanteiden laukaisseen muistoja heidän omista lapsuudenaikaisista kokemuksistaan (St. Jean ym. 2021). Loppuun palaminen ja uupuminen työelämässä on tutkitusti usein yhteydessä sosiaalialalla myötätuntopuupumiseen; kokemukseen toistuvasta altistumisesta muiden traumakokemuksille. Uupuminen ja työperäinen stressi lisäävät tutkitusti sekä psyykkisiä että fyysisiä ongelmia sekä voi tätä kautta vaikuttaa sosiaalityöntekijän päätöksentekoon sekä pahimmillaan vaarantaa asiakkaiden saamaa palvelua. (Thomas 2016, 235; (Esaki & Larkin 2013, 31.)

Kuten aikaisemmin on mainittu; sosiaalialalla työntekijöiden vaihtuvuus on suurta ja pätevistä sosiaalityöntekijöistä on pulaa. Myös sosiaalityöntekijöiden pysyvyys alalla on huomattavasti lyhyempää kuin esimerkiksi lääkäreiden tai muiden alan ammattilaisten. (Thomas 2016, 235.) Tutkijat ovatkin yhteneväisesti todenneet, että huomioiden nämä merkittävät hyvinvointiongelmat sekä ACE-kokemusten yleisyys sosiaalityöntekijöiden keskuudessa, on äärimmäisen tärkeää ottaa huomioon niiden vaikutukset yksittäisiin sosiaalityöntekijöihin sekä tätä kautta koko ammattikuntaan (Esaki & Larkin 2013; Steen, Senreich & Straussner 2021).

Suomessa sosiaalityön korkeakoulutettujen ACE-kokemuksia on tutkittu hyvin vähän. Viironen (2024) on pro gradu tutkielmassaan selvittänyt sosiaalialan korkeakoulutettujen ACE-kokemuksia. Viironen (2024) tutkielman mukaan suomalaiset sosiaalialan korkeakoulutetut ovat kokeneet keskimäärin yleisväestöä enemmän ACE-kokemuksia liittyen seksuaaliseen häirintään, väkivaltaan tai kosketteluun sekä vanhempien kohdistamaa henkistä väkivaltaa ja päihteidenkäyttöä. Lisäksi sosiaalialan korkeakoulutetut ovat kokeneet muuta väestöä enemmän vanhemman menetyksen, perheen sisäisiä

mielenterveysongelmia sekä taloudellisia ongelmia sekä fyysistä laiminlyöntiä. Fyysisen väkivallan tai kiusaamisen kokemukset eivät nousseet tutkimuksessa tilastollisesti merkittävänä huomiona. Sosiaalialan korkeakoulutetut ovat kuitenkin kertoneet kokeneensa lapsuudenkodeissaan vähemmän arvostusta muuhun väestöön verrattuna. (Viironen 2024, 45.)

Haitalliset lapsuudenkokemukset voivat kääntyä myös positiivisiksi tekijöiksi yksilön myöhemmässä elämässä. Steen ym. (2021) tutkimukseen osallistuneet kertoivat, että ACE-kokemukset olivat vaikuttaneet heidän myöhempään sosiaalityön uravalintaansa. Valinnan taustalla oli vaikuttanut halu auttaa ja ymmärtää omaa lapsuudenperhettään. Osa tutkimukseen osallistuneista kertoi haluavansa nimenomaan auttaa muita vastaavanlaisia kokemuksia kokeneita sekä antaa takaisin sitä apua, mitä he itse olivat aikaisemmin haastavassa elämäntilanteessa saaneet. Osa puolestaan koki itse saamansa avun olleen riittämätöntä ja oman ammattivalinnan kautta voivansa korjata tätä puutetta toimimalla kenties itse avunantajana paremmin. Tutkimukseen vastanneet sosiaalityöntekijät kertoivat kokevansa, että omakohtaiset kokemukset auttoivat heitä ammattilaisina samaistumaan asiakkaan tilanteeseen sekä kokemukseen. Vaikeat omakohtaiset lapsuudenkokemukset näyttäytyivät ammattilaisten työssä vahvuutena epäoikeudenmukaisuutta vastaan toimiessa, mutta herätti myös varovaisuutta silloin kun asiakkaan tilanne herätti heissä muistoja omista kokemuksistaan. Sosiaalityöntekijöiden omakohtaiset ACE-kokemusten positiiviset vaikutukset eivät ulottuneet ainoastaan asiakkaisiin ja heidän kanssaan työskentelyyn, vaan myös kollegoihin. Tutkimukseen osallistuneet kertoivat kokevansa, että heidän halunsa ymmärtää näkyy myös työyhteisön kanssa toimimisessa.

3.3 Positiiviset lapsuudenkokemukset (PCE)

Haitallisten lapsuuden kokemusten (ACE) vastapainona on tärkeää kiinnittää huomiota myös positiivisiin lapsuudenkokemuksiin (positive childhood experiences, PCE). Positiiviset lapsuudenkokemukset tukevat lapsen suotuisaa kehitystä ja edesauttaa yksilöä menestymään myöhemmin aikuisuudessa (Bethell, Jones, Gombojav, Linkenbach & Sege, 2019, 8). Positiivisiin lapsuudenkokemuksiin luokitellaan esimerkiksi turvalliset ja vakaat ihmissuhteet sekä kasvuympäristö. Positiivisia lapsuudenkokemuksia on kartoitettu kysymyksillä, jotka mittaavat kokemusta perheen antamasta tuesta, mahdollisuudesta puhua tunteistaan perheessä, ympäröivän yhteisön perinteisiin osallistumisesta, yhteenkuuluvuuden tunteesta koulussa, ystäviltä saamasta tuesta, perheen ulkopuolisilta aikuisilta saamasta tuesta ja aidosta kiinnostuksesta sekä aikuisen luomasta turvallisuuden tunteesta kotona. (Bethell ym. 2019, 3.) PCE- kokemukset suojaavat yksilöä useilta eri terveysongelmilta aikuisuudessa, etenkin mielenterveysongelmia vastaan (La Charité, Khan,

Dubovitz, Nuckolsf, Sastry, Huang, Lei & Schickedanz 2023, 7). Useat PCE-kokemukset vähentävät esimerkiksi riskiä sairastua masennukseen ja ahdistuneisuuteen sekä lisää yksilön hyvinvointia. Nämä positiiviset lapsuudenkokemukset vahvistavat esimerkiksi yksilön itsetuntoa ja resilienssiä. (Kocatürk & Çiçek 2023; Chaudhary, Walia, Devi, Shekhawat & Saraswathy 2025.) Vertaissuhteisiin, kouluilmapiiriin ja asuinympäristön toimivuuteen panostamalla voidaan ehkäistä monia aikuisuuden terveysongelmia, myös haitallisia elämäkokemuksia (ACE) kokeneiden keskuudessa (La Charité ym. 2023, 7). Positiivisilla lapsuudenkokemuksilla on myös tutkitusti suojaavia vaikutuksia aikuisuudessa koettuja mielenterveysongelmia vastaan niiden nuorten aikuisten ja raskaana olevien keskuudessa, jotka ovat altistuneet elämänsä aikana myös haitallisille elämäntapahtumille (Bethell ym. 2019, 2).

3.4 Resilienssi

Resilienssillä on suomen kielessä monta eri nimitystä, joita ovat esimerkiksi joustavuus, pärjäävyys, lannistumattomuus, sopeutumiskyky, sitkeys ja muutoskyky. Yksikön ja perheen resilienssin voidaan ajatella olevan kykyä sopeutua ja kestää voimakasta stressiä haastavissa elämäntilanteissa. Yksilön ja perheen lisäksi resilienssiä voidaan tarkastella yhteisöjen ja organisaatioiden kautta. Resilientin yksilön tai perheen erottaa kyky nähdä tai suhtautua vastoinkäymiseen merkityksellisenä tapahtumana tulevaisuuden kannalta sekä kyky toimia päättäväisesti oman itsensä vuoksi vaikeissakin olosuhteissa. Resilienttiä yksilöä suojaa taito nähdä oma kärsimys ymmärrettävällä tavalla, kun vastavuoroisesti toinen saattaisi nähdä itsensä uhrina. Näin resilientti yksilö suojaa itseään kokemasta vastoinkäymistä ylivoimaisena ja pyrkii aktiivisesti olemaan toimija omassa elämässään. Kriisin tai vastoinkäymisen kohtaamista ja siitä selviytymistä helpottaa myös yhteiset uskomukset sekä taito löytää merkityksiä tapahtuneelle. (Pojjula 2018, 16–17.)

Tutkijat ovat yrittäneet määritellä resilienssiä monella eri tavalla pääsemättä täysin yhdenmukaiseen päätelmään. Yhdenmukainen päätelmä on kuitenkin siitä mitä resilienssi ei ole. Resilienssi ei ole ihmisen yleinen ominaisuus tai persoonallisuuden piirre, immuniteettia stressin kokemiselle, sinnikkyyttä, haavoittumattomuutta, lannistumattomuutta tai sosiaalista pätevyyttä. Jokaisella ihmisellä tulee jossain vaiheessa vastaan oman jaksamisen rajat ja murtumispisteensä. Resilienssin ajatellaankin pitävän sisällään sellaisia selviytymisvoimavaroja, jotka auttavat yksilöä haasteen edessä sekä auttavat palautumaan ja oppimaan kokemuksesta sekä tätä kautta vahvistamaan yksilön selviytymiskykyä entisestään. (Pojjula 2018, 18.) Nämä selviytymisvoimavarat ovat esimerkiksi yksilön toimintamallit, taidot, ominaisuudet ja resurssit, jotka ovat yhteydessä päätöksentekokykyyn ja

edelleen toimintakykyyn vastoinkäymisen edessä. Nämä osatekijät eivät yksistään muodosta yksilön resilienssiä, vaan resilienssiä tulee tarkastella yhdessä vallitsevien ympäristötekijöiden kanssa, jotka ennustavat myönteistä kehitystä. Resilienssi on suhteellista, muuntautuvaa sekä pitkäkestoinen prosessi, jota kuka tahansa voi oppia ja kehittää. (Hyvönen, Juntunen, Mikkola, Käpylä, Gustafsberg, Nyman, Rättilä, Virta & Liljeroos 2019, 27.) Resilienssin kehittyminen edellyttää kokemusta voimakkaasta kärsimyksestä ja kehittyy näiden vastoinkäymisten läpikäymisellä sekä niistä oppimisella (Pojula 2018, 21).

4 Tutkimusasetelma

4.1 Tutkimuskysymykset

Tämä pro gradu – tutkielma on luonteeltaan määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus. Tutkielman tavoitteena on tuottaa uutta tietoa sosiaalityön opiskelijoiden perhetaustoista sekä niiden yhteydestä akateemisen polun valintaan. Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Millaisista perhetaustoista sosiaalityönopiskelijat tulevat?
2. Miten valintaväylä on yhteydessä sosiaalityön opiskelijoiden perhetaustoihin?

Kvantitatiivisen tutkimuksen tavoitteena on tuottaa uutta tietoa ja tätä kautta ymmärtää paremmin ympäröivää maailmaa. Yhteiskuntatieteelliseen määrälliseen tutkimukseen liittyy keskeisesti ilmiön kuvaileminen ja selittäminen, sen ymmärtäminen sekä muodostetun tiedon kriittinen tarkastelu ja arviointi. (Tähtinen, Laakkonen & Broberg 2020, 13–14.) Päädyin kvantitatiiviseen tutkielmaan valmiin aineiston myötä, jonka koin äärimmäisen mielenkiintoiseksi. Kvantitatiivinen tutkimus edellyttää riittävän suurta otosta, eli tässä tutkielmassa kyselyvastausten määrää, sekä edustavaa perusjoukkoa. Tutkittavaa ilmiötä pyritään kuvaamaan numeerisien tietojen pohjalta ja saatuja tuloksia yleistämään laajempaan joukkoon (Heikkilä 2014, 15). Kvantitatiivinen, eli tilastollinen tutkimus on empiiristä tutkimusta, jonka avulla on mahdollista löytää yksittäistapausten kautta yleisiä lainalaisuuksia tai säännönmukaisuuksia. Tässä apuna toimii tilastotiede, jonka erilaisten keinojen kautta tutkittavaa aineistoa voidaan tiivistää, kuvailla ja tehdä päätelmiä. (Valli 2015, 16.)

Tässä tutkielmassa olen käyttänyt kuvailevia menetelmiä, kuten taulukoita ja prosenttiosuuksia, jotta tutkielmassa käytetyn aineiston keskeiset piirteet tulevat esille mahdollisimman selkeästi. Kuvaan ensin kyselyyn vastanneiden sosiaalityön opiskelijoiden jakautumista perhetaustoja kuvaavien muuttujien mukaan. Tämän jälkeen olen verrannut valintaväylää perhetaustoja käsitteleviin kysymyksiin ristiintaulukoinnin avulla ja tulkitseen tulosten tilastollista merkitsevyyttä Khiin neliötestin avulla. Tässä olen käyttänyt avukseni SPSS-tilasto-ohjelmaa. Ristiintaulukointi auttaa tutkijaa hahmottamaan valittujen muuttujien suhteita sekä niiden luonnetta, ja yhdistettynä Khiin neliötestiin, sopii hyvin tutkielmani kaltaisten tutkimuskysymysten tarkasteluun (Tähtinen ym. 2020, 166).

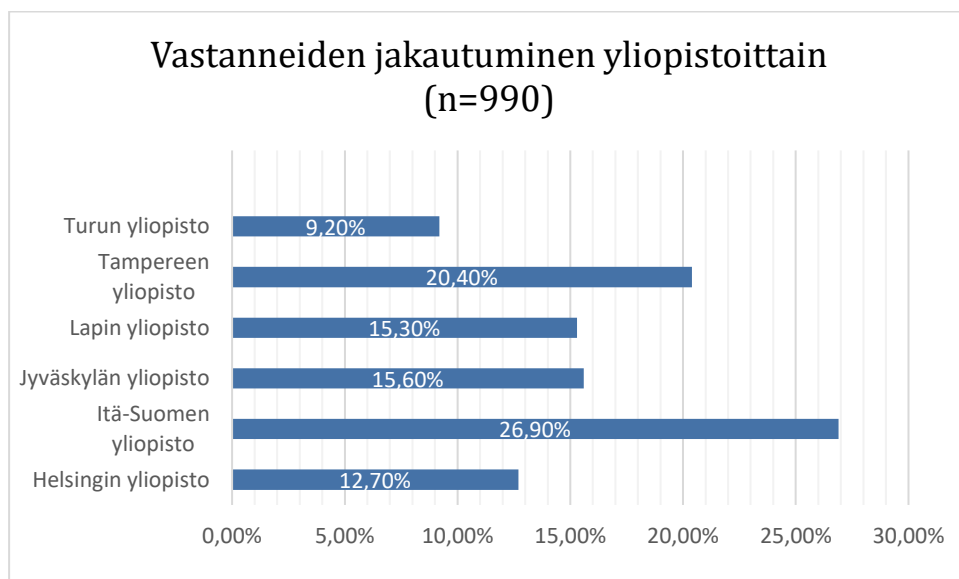
Ristiintaulukoinnin ja Khiin neliötestin avulla on siis mahdollista kuvata kahden eri muuttujan välistä yhteyttä, jossa valintaväylä, eli tässä tutkielmassa kandidaatin ja maisterin tutkinto sekä pelkästään maisterintutkinto, ovat selittäviä muuttujia. Selitettäviä muuttujia ovat puolestaan tutkielmaan valittujen opiskelijoiden perhetaustoja kuvaavat kysymykset, kuten vanhempien koulutustausta, koettu yhteiskunnallinen asema ja oma sosiaalityön asiakkuus. Khiin neliötestissä tilastollista merkitsevyyttä ilmaistaan kolmella eri tavalla; tilastollisesti melkein merkitsevä ($p < 0,05$), tilastollisesti merkitsevä ($p < 0,01$) ja tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p < 0,001$). Suluissa oleva p-arvo kertoo, kuinka suuri riski tulosten yleistettävyydellä on, eli kuinka suuri riski on, että saatu tulos johtuu sattumasta ja voidaanko tulosta yleistää perusjoukkoon. Khiin neliötestiä käytetään yhdessä ristiintaulukoinnin kanssa, jolloin se kertoo ovatko vertailtavat muuttujat, kuten tässä tutkielmassa esimerkiksi valintaväylä ja äidin koulutusaste, yhteydessä toisiinsa. (Valli 2015, 103–104.) Tulosten havainnollistamiseksi olen tehnyt jokaisesta muuttujasta erillisen kuvion.

4.2 Aineisto

Tutkielman aineisto on kerätty *Sosiaalityöntekijöiden urapolkujen kestävyys hyvinvointialueilla* (SOSPOLKU) hankkeen myötä kaikista kuudesta eri yliopistosta, joissa Suomessa opetetaan sosiaalityötä pääaineena. Nämä yliopistot ovat Helsingin, Itä-Suomen, Jyväskylän, Lapin, Tampereen ja Turun yliopistot. Aineisto on kerätty uusilta sosiaalityön opiskelijoilta kolmena perättäisenä syksynä vuosina 2023–2025 verkkokyselylomakkeen kautta. Aineisto pitää sisällään yhteensä 1002 vastaajaa ja vastauksia on kerääntynyt hyvin saman verran eri vuosina; 2023 ($n=351$), 2024 ($n=322$) ja 2025 ($n=329$). Yhteensä noin kaksi kolmasosaa opiskelijoista vastasi kyselyyn. Vastauksia kerättiin eri yliopistojen uusien opiskelijoiden tervetulo-tilaisuuksissa sekä myöhemmin sähköpostitse, sillä pelkästään maisteriopintoihin valittujen opiskelijoiden osalta vastausmäärät jäivät vähäisiksi. Tämä saattaa johtua esimerkiksi siitä, että suoraan maisterivaiheeseen tulevat opiskelijat eivät osallistu yliopisto-opintojen orientaatioviikon ohjelmaan, vaan suuntaavat suoraan itsenäisemmin kohti opintoja. Tarkkaa vastausprosenttia ei ole mahdollista laskea, sillä tiedossa ei ole kuinka monen kysely lopulta tavoitti. Tutkimuksen kohderyhmä edustaa koko tutkittavaa perusjoukkoa, eli sosiaalityön opiskelijoita. Kyselyyn vastanneet opiskelijat eri vuosina ovat kaikki olleet keskenään vastauksissaan hyvin samankaltaisia, minkä vuoksi tässä tutkimuksessa tarkastelen kaikkia vastaajia yhdessä enkä erittele vastanneita vastausvuosien mukaan.

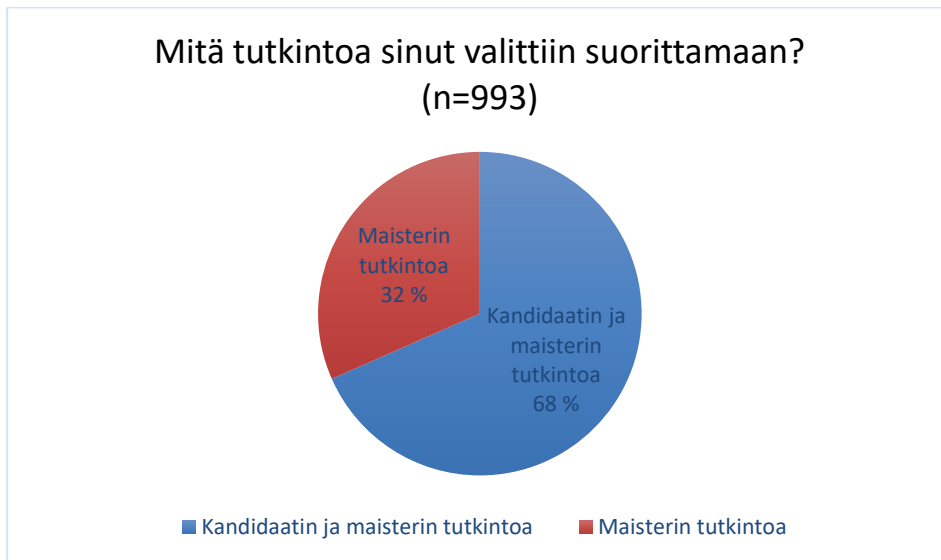
Tutkielmani mielenkiinnon kohteena on siis sosiaalityön opiskelijoiden perhetaustat sekä miten sosiaalityön opiskelijoiden valintaväylä ja perhetausta ovat yhteydessä toisiinsa. Tämän vuoksi olen päättänyt käyttämään tutkielmassani SOSPOLKU-hankkeen kysymyslomakkeen (liite 1.) kysymyksiä D6. Mikä on äitisi koulutusaste, D7. Mikä on isäsi koulutusaste, D8. Ihmiset sijoittuvat suomalaisessa yhteiskunnassa eri asemiin. Mihin sijoittaisit lapsuudenperheesi seuraavalla asteikolla sekä D10. Oletko ollut jossain elämäsi vaiheessa sosiaalityön asiakkaana. Kysymyksissä D6 ja D7 vanhemman koulutusasteen vastausvaihtoehdot olivat *enintään perusaste (peruskoulu)*, *toinen aste (ammattillinen oppilaitos tai lukio)*, *korkea aste (ammattikorkeakoulu tai yliopisto)* sekä *en tiedä*. Lapsuudenperheen yhteiskunnallista asemaa kysyttäessä kysymyksessä D8 vastausvaihtoehdot oli annettu asteikolla yhdestä kymmeneen, jossa numero yksi edusti kokemusta *kaikkein huono-osaisimmat* ja numero kymmenen puolestaan *kaikkein hyväosaisimmat*. Kysymyksen D10 vastausvaihtoehdot olivat *kyllä, lapsuudessa; kyllä, aikuisuudessa; kyllä, sekä lapsuudessa että aikuisuudessa* sekä *en*.

Kysymykseen *Mistä yliopistosta sait sosiaalityön opiskelupaikan?* jätti vastaamatta 12 henkilöä. Eniten uusia sosiaalityön opiskelijoita on aloittanut Itä-Suomen yliopistossa (26,9 %) ja toiseksi eniten Tampereen yliopistossa (20,40 %). Lähes saman verran uusia sosiaalityön opiskelijoita on aloittanut Lapin (15,30 %) ja Jyväskylän (15,60 %) yliopistoissa. Uusien sosiaalityön opiskelijoiden määrät ovat pienimpiä Helsingin yliopistossa (12,70 %) ja Turun yliopistossa (9,20 %). Vastausprosentit kuvaavat hyvin eri yliopistojen sosiaalityön aloituspaikkojen määriä. Aloituspaikkoihin peilaten Lapin yliopiston opiskelijat ovat hieman aliedustettuina aineistossa.

Kuvio 1. Vastanneiden jakautuminen yliopistoittain %

Kysymykseen B2. *Mitä tutkintoa sinut valittiin suorittamaan?* vastasi yhteensä 993 opiskelijaa. Yhdeksän opiskelijaa jätti vastaamatta kysymykseen. Kuvio 2. osoittaa, että suurin osa uusista sosiaalityön opiskelijoista (68 %) on tullut valituksi opiskelemaan kandidaatin ja maisterin tutkinnon valintaväylän kautta ja lähes kolmannes suoraan maisterin tutkintoa (32 %).

Kuvio 2. Valintaväylä osuudet %

4.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkijalta edellytetään tarkkuutta ja kriittisyyttä koko tutkimuksen teon ajan (Heikkilä 2014, 28). Määrällistä tutkimusta voidaan arvioida niin tutkimuksen validiteetin kuin realiabiliteetin kautta. Tutkimuksen validiteetti tarkastelee sen pätevyyttä; onko tutkimukseen valittu menetelmäksi sellainen mittari, joka todella mittaa sitä, mitä tutkimuksessa on tarkoitus mitata. (Vilka 2025, 224; Nummenmaa 2021, 501; Heikkilä 2014; 27.) Tutkimuksen validiteettia tulee tarkastella jo etukäteen suunnitelmavaiheesta lähtien. Tässä tutkielmassa sen validiteettia puoltaa tarkoin mietityt tutkimuskysymykset sekä kyselylomakkeesta valitut kysymykset, jotka vastaavat tutkimusongelmaan. Tutkimuksen reliabiliteetilla puolestaan tarkoitetaan sen luotettavuutta. Luotettavuus pitää sisällään tutkimustulosten toistettavuuden ja tarkkuuden. Luotettavassa tutkimuksessa tulokset eivät ole sattumanvaraisia, vaan tutkijasta riippumatta saadaan sama tutkimustulos, mikäli tutkimus toistettaisiin. (Vilka 2024, 225; Heikkilä 2014, 28.)

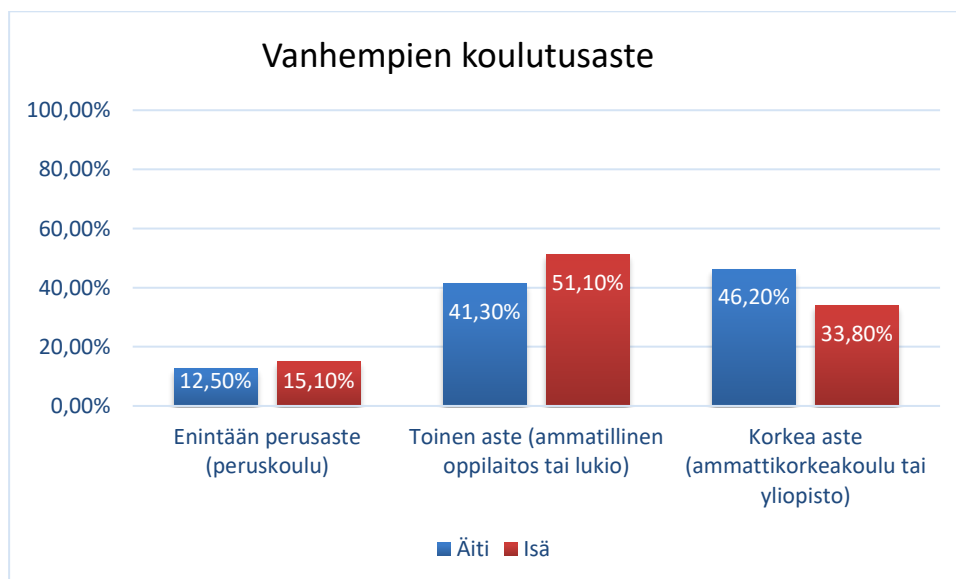
Luotettavan tutkimuksen yksi mittari on otoskoko sekä mahdollinen kato, jolla tarkoitetaan kyselyyn vastaamatta jättäneiden määrää. Tämä tutkielma edustaa koko perusjoukkoa, eli sosiaalityön ensimmäisen vuoden opiskelijoita. Tutkielman aineisto on määrällisesti kattava ($n= 1002$) ja aineistoa on kerätty useampana vuotena, ja vastausmäärät ovat olleet suhteellisen samansuuruisia jokaisena vuotena. Satunaisvirheet ovat kuitenkin aina mahdollisia; kyselyyn vastannut on voinut muistaa jonkin asian väärin, ymmärtää väärin tai muitten inhimillisten syitten takia haluton vastaamaan täysin totuudenmukaisesti henkilökohtaisiin kysymyksiin esimerkiksi omasta sosiaalityön asiakkuudesta. Myös tutkijalle itselleen voi sattua virheitä tutkimusprosessin aikana, kuten tietoja kerätessä, syöttäessä, käsiteltäessä ja tulkitessa (Heikkilä 2014, 28).

Tutkielmaa tehdessä tulee tutkijan muistaa aina Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) laatimat hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteet. Näitä ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus sekä vastuunkanto, joiden tulee läpivalaista tutkielman tekoa koko sen prosessin ajan. Nämä ohjeet ja periaatteet ovat ikään kuin ohjenuora, joka toimii osana myös yliopiston eettistä itsesääätelyä ja laatujärjestelmää. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 11–12.) Olen pyrkinyt huomioimaan tämän tutkielman jokaisen vaiheen tarkasti sekä raportoinut niistä tähän avoimesti ja yksityiskohtaisesti. Olen tarkastellut ja analysoinut tutkielmani tuloksia puolueettomasti ja rehellisesti. Kyselyyn vastanneet ovat osallistuneet tutkimukseen vapaaehtoisesti ja anonymisti, eikä heidän henkilötietojaan ole kerätty. Tutkielman luotettavuutta arvioitaessa tulee myös muistaa, että tämän tutkielman tuloksia ei voida yleistää sosiaalityön opiskelijoiden ulkopuolelle eikä tämän tutkielman tulokset välttämättä päde toisena aikana tai toisessa yhteiskunnassa. Huomion arvoista on myös se, että jokainen kyselyyn vastannut sosiaalityönopiskelija tarkastelee perhetaustaansa oman subjektiivisen kokemuksensa kautta.

5 Tulokset

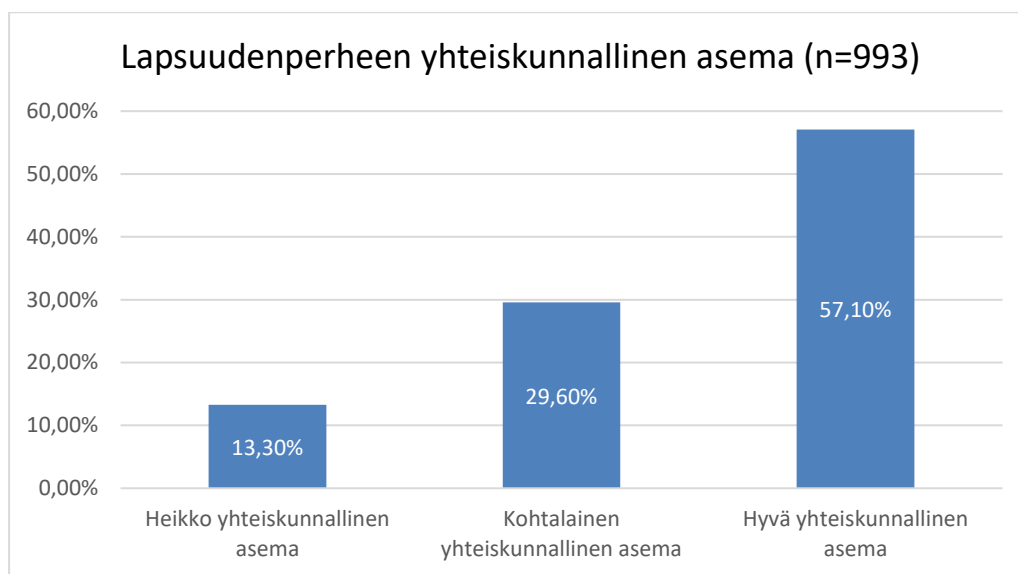
Edellä kuvasin tutkielmassani käyttämäni aineistoa kertomalla, mistä yliopistoista sekä minkä valintaväylän kautta kyselyyn vastanneet opiskelijat ovat tulleet valituiksi opiskelemaan sosiaalityötä. Seuraavana käyn läpi kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden vanhempien koulutustaustoja, lapsuudenperheen yhteiskunnallista asemaa sekä vastanneiden omaa sosiaalityön asiakkuutta. Tämän jälkeen tarkastelen valintaväylän yhteyttä edellä mainittuihin perhetaustoihin.

Kysymykset D6. *Mikä on äitisi koulutusaste?* ja D7. *Mikä on isäsi koulutusaste?* vastaukset olen yhdistänyt kuvioon 3. Äidin koulutusastetta mittavaan kysymykseen vastasi yhteensä 981 opiskelijaa ja isän koulutusastetta yhteensä 962 opiskelijaa. Vastausmäärien ero voi johtua esimerkiksi siitä, ettei kaikilla opiskelijoilla ole yhteyttä omaan isäänsä. Sosiaalityön opiskelijoiden äideistä enintään perusasteen koulutus on ollut 12,5 prosentilla. Toisen asteen koulutus, joka pitää sisällään joko ammatillisen oppilaitoksen tai lukion, on ollut 41,3 prosentilla vastaajien äideistä. Suurimmalla osalla opiskelijoiden äideistä on ollut korkea-asteen koulutus (46,2 %). Opiskelijoiden isien koulutusaste on puolestaan ollut hieman matalampi äiteihin verrattuna. Iseistä 15,1 prosentilla on ollut enintään perusasteen koulutus. Huomattavasti suurin osa iseistä on kouluttautunut toiselle asteelle (51,1 %) ja korkea-asteelle puolestaan 33,8 prosenttia.

Kuvio 3. Sosiaalityön opiskelijoiden vanhempien koulutusaste %

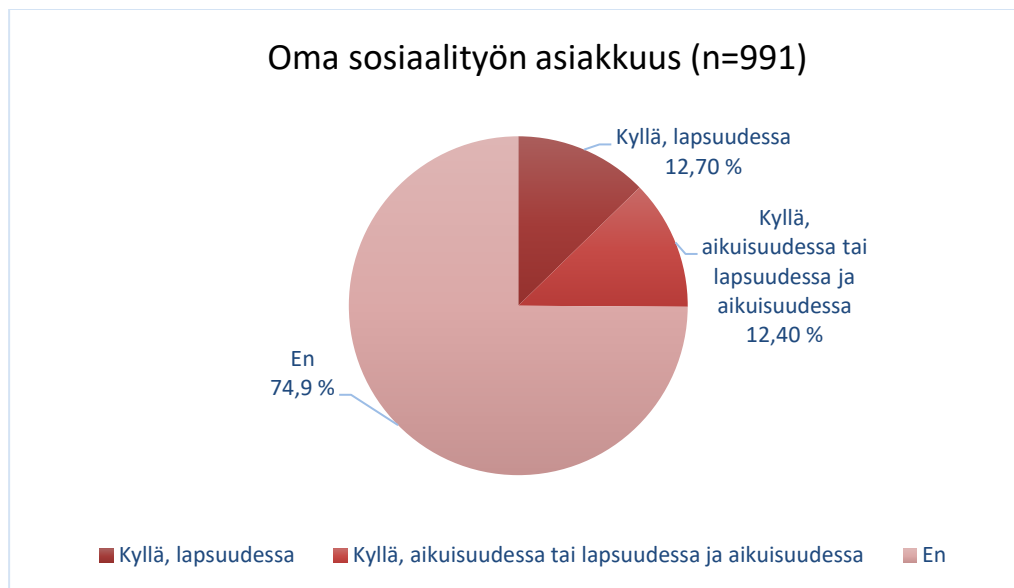
Kysymyksessä D8. pyydettiin vastaajaa arvioimaan lapsuudenperheensä yhteiskunnallista asemaa ja sijoittamaan se valmiiksi annetulle kymmenasteikolle, jossa numero yksi edusti väittämää ”*kaikkein huono-osaisimmat*” ja numero kymmenen puolestaan väittämää ”*kaikkein hyväosaisimmat*”. Kysymykseen vastasi yhteensä 993 opiskelijaa ja yhdeksän opiskelijaa jätti vastaamatta. Aineistoa käsiteltäessä yhdistin vastausvaihtoehdot 1–4 ja annoin näillä uuden luokan, jonka nimitin ”heikko yhteiskunnallinen asema”. Vastausvaihtoehdot 5–6 muodostivat luokan ”kohtalainen yhteiskunnallinen asema” ja vaihtoehdot 7–10 luokan ”hyvä yhteiskunnallinen asema”. Vastausten perusteella nähdään, että sosiaalityön opiskelijoiden lapsuudenperheet ovat sijoittuneet pääosin hyvän yhteiskunnallisen aseman omaaviin perheisiin (57,10 %). Vajaa kolmasosa opiskelijoista (29,60 %) on lähtöisin perheistä, jotka vastaajat sijoittaisivat kohtalaisen yhteiskunnallisen aseman omaaviin perheisiin ja selkeästi pienin osa (13,30 %) heikon yhteiskunnallisen aseman perheistä.

Kuvio 4. Sosiaalityön opiskelijoiden lapsuudenperheiden yhteiskunnallinen asema %

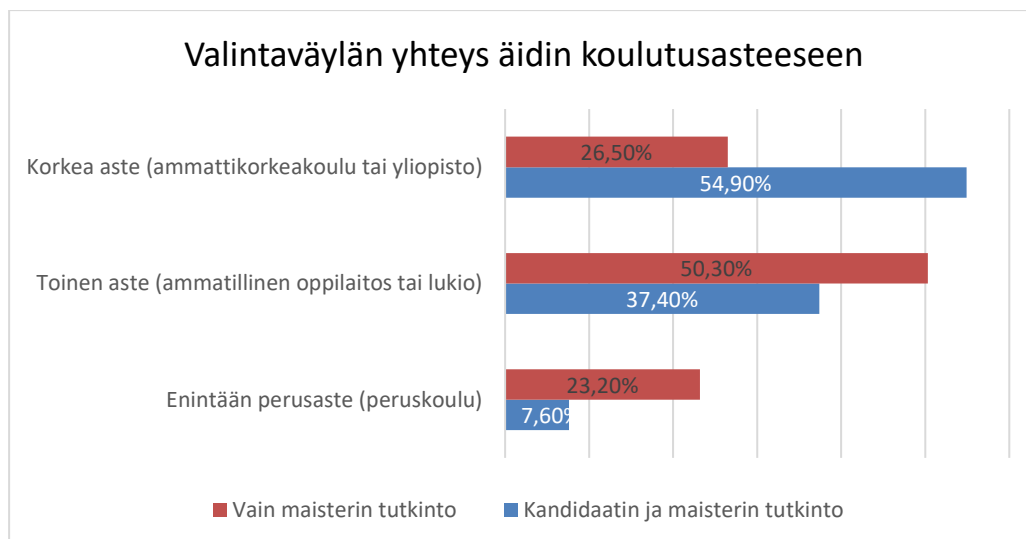
Viimeisenä kysymykseen D10. *Oletko ollut jossain elämäsi vaiheessa sosiaalityön asiakkaana?* saatiin yhteensä 991 vastausta. Sosiaalityön opiskelijoista 11 jätti vastaamatta kysymykseen. Kysymyksessä vastausvaihtoehtoina oli ”En”, ”Kyllä, lapsuudessa”, ”Kyllä, aikuisuudessa” sekä ”Kyllä, sekä lapsuudessa että aikuisuudessa”. Yhdistin vastausvaihtoehdot ”Kyllä, aikuisuudessa” ja ”Kyllä, sekä lapsuudessa että aikuisuudessa” yhdeksi luokaksi, jonka nimesin ”Kyllä, aikuisuudessa tai lapsuudessa ja aikuisuudessa”. Lapsuuteen keskittyvän vastausvaihtoehdon jätin omaksi

luokakseen, sillä tutkimukseni mielenkiinnonkohteena on sosiaalityön opiskelijoiden perhetaustat. Vastausten kautta ilmenee, ettei suurimmalla osalla (74,9 %) opiskelijoista ole omaa lapsuuden- tai aikuisuudenaikaista sosiaalityön asiakkuutta. Lapsuudenaikainen sosiaalityön asiakkuus löytyy kuitenkin enemmän kuin joka kymmeneltä (12,70 %) opiskelijalta. Lähes saman verran (12,40 %) opiskelijoista on ollut asiakkuus aikuisena ollessaan tai sekä lapsuudessa että aikuisuudessa.

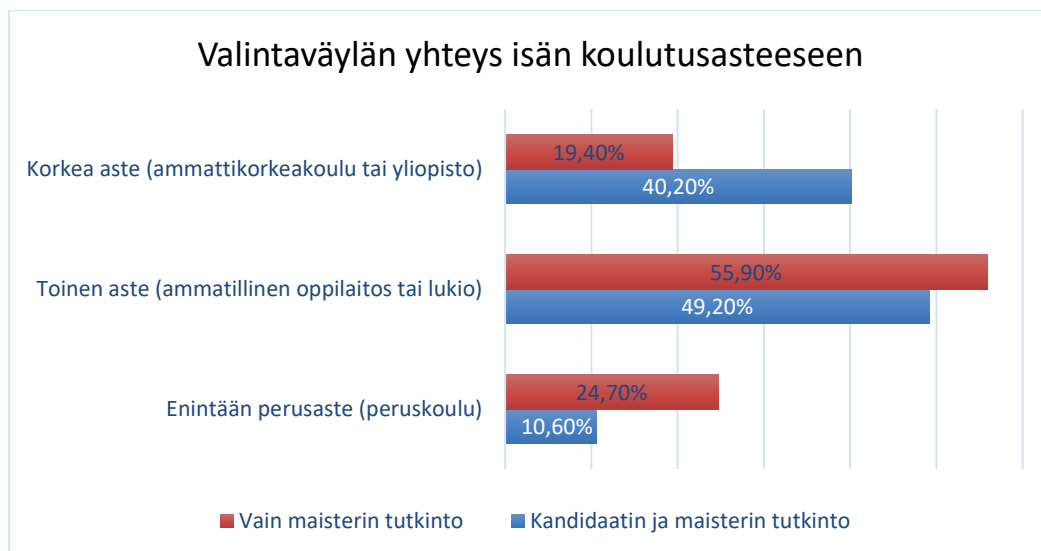
Kuvio 5. Sosiaalityön opiskelijoiden oma sosiaalityön asiakkuus %

Seuraavaksi olen verrannut valintaväylää perhetaustoja käsitteleviin kysymyksiin ristiintaulukoinnin avulla ja tulkitseen tulosten tilastollista merkitsevyyttä Khiin neliötestin avulla. Ristiintaulukoinnin ja Khiin neliö testin myötä voidaan todeta, että äidin koulutusasteella on tilastollisesti erittäin merkitsevä yhteys ($p < 0,001$) valintaväylään eli siihen tuleeko sosiaalityön opiskelija suorittamaan suoraan kandidaatin ja maisterin tutkintoa vai pelkästään maisterintutkintoa. Kuviosta 6. nähdään, että niistä sosiaalityön opiskelijoista, jotka valittiin suorittamaan suoraan kandidaatin ja maisterin tutkintoa, yli puolella (54,9 %) äidin koulutusaste on korkea-aste eli ammattikorkeakoulu tai yliopisto. Pieni osa (7,60 %) tästä ryhmästä tulee perheestä, jossa äidin koulutusaste on jäänyt perusasteelle. Vastaavasti pelkästään maisterintutkintoa suorittamaan tulevien opiskelijoiden kohdalla äidin koulutusaste on selkeästi matalampi. Nämä opiskelijat (23,20 %) ovat huomattavasti useammin perheistä, joissa äidin koulutusaste ulottuu enintään perusasteelle tai toiselle asteelle (50,30 %).

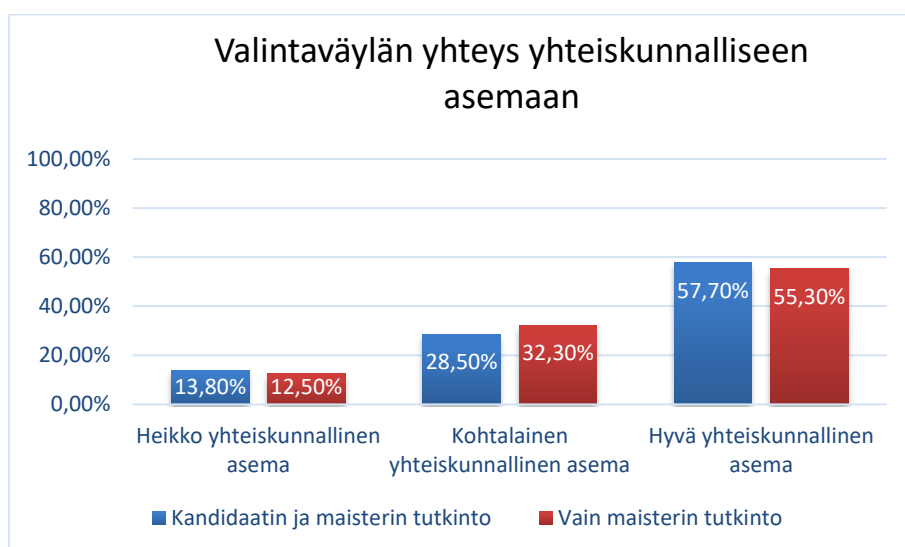
Kuvio 6. Valintaväylän yhteys äidin koulutusasteeseen %. $p < 0,001$

Isän koulutusastetta ja valintaväylän yhteyttä tarkasteltaessa huomataan sen olevan hyvin samansuuntainen äidin koulutusasteen merkitsevyyden kanssa. Myös isän koulutusasteella ja sosiaalityön opiskelijan valintaväylällä on merkittävä tilastollinen yhteys ($p < 0,001$). Kuvioista 7. nähdään, että suoraan kandidaatin ja maisterin tutkintoa suorittamaan valittujen opiskelijat tulevat pääosin perheistä (40,20 %), joissa heidän isänsä ovat korkeasti koulutettuja. Vain noin joka kymmenes (10,60 %) opiskelijan isä on matalasti koulutautunut (enintään perusaste). Pelkästään maisterinopintoja suorittamaan tulneiden opiskelijoiden isien koulutustaustat puolestaan näyttävät selkeästi erilaisina. Maisteriopintoja suorittavista opiskelijoista lähes neljännes (24,70 %) tulee perheistä, joissa heidän isällään on ainoastaan perusasteen koulutus. Yli puolella (55,90 %) puolestaan isän tutkinto yltyy toiselle asteelle ja ainoastaan vajaa viidennes (19,40 %) omaa korkea-asteen tutkinnon. Näiden tulosten perusteella voidaan siis todeta, että valintaväylät poikkeavat isän koulutusasteen mukaan. Matalammin koulutettujen isien lapset joko hakeutuvat tai tulevat useimmiten valituiksi pelkästään maisterin tutkintoon tähtäävään koulutukseen, kun puolestaan korkeasti koulutettujen isien lapset valitaan useimmin suorittamaan suoraan pidempää kandidaatin ja maisterin tutkintoa.

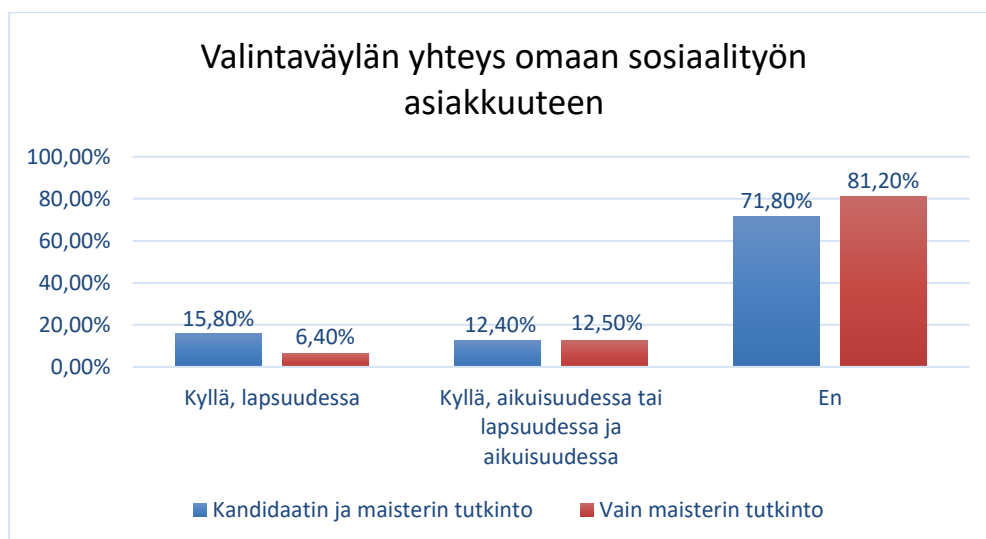
Kuvio 7. Valintaväylän yhteys isän koulutusasteeseen %. $p < 0,001$

Valintaväylää ja yhteiskunnallista asemaa tarkasteltaessa nähdään, ettei valintaväylä ole yhteydessä sosiaalityön opiskelijoiden lapsuudenperheen yhteiskunnalliseen asemaan ($p = 0,469$). Niin kandidaatin ja maisterin tutkintoa, kuin pelkästään maisterin tutkintoa suorittamaan valitut opiskelijat, asettavat itsensä suurin piirtein samansuuntaisesti yhteiskunnallista asemaa kuvaavalle suoralle. Suurin osa molemmista ryhmistä (yli 50 %) arvioi lapsuudenperheen yhteiskunnallisen aseman hyväksi ja noin kolmannes kohtalaiseksi. Reilu kymmenes opiskelijoista puolestaan määritteli lapsuudenperheen yhteiskunnallisen aseman olleen heikko.

Kuvio 8. Valintaväylän yhteys yhteiskunnalliseen asemaan %. $p = 0,469$

Sosiaalityön opiskelijoiden oman sosiaalityön asiakkuuden yhteys valintaväylään osoittautuu mielenkiintoiseksi. Tulokset osoittavat, että yhteys on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p < 0,001$), joka kertoo siitä, ettei opiskelijan aikaisempi tai tämänhetkinen sosiaalityön asiakkuus ole sattumanvarainen tekijä valintaväylää valittaessa. Sosiaalityön asiakkuus lapsuudessa on huomattavasti yleisempää niiden opiskelijoiden keskuudessa, jotka ovat tulleet valituiksi suoraan kandidaatin ja maisterin tutkintoon (15,80 %) kun pelkästään maisterin tutkintoa suorittaneiden kohdalla asiakkuus oli selkeästi harvinaisempaa (6,40 %). Huomionarvoista on myös se, että sosiaalityön opiskelijoiden joukossa on huomattava määrä opiskelijoita, joilla on joko lähimenneisyydessään tai opintojen aikana oleva sosiaalityön asiakkuus. Kandidaatin ja maisterin tutkintoa suorittavien kohdalla 12,40 prosenttia opiskelijoista on ollut joko aikuisuudessa tai lapsuudessa ja aikuisuudessa sosiaalityön asiakkaana. Maisterin tutkintoa suorittavien kohdalla tilanne on hyvin samanlainen (12,50 %). Kuitenkaan suurimmalla osalla opiskelijoista asiakkuutta ei ole ollut.

Kuvio 9. Valintaväylän yhteys omaan sosiaalityön asiakkuuteen %. $p < 0,001$.

6 Johtopäätökset

Tämän tutkielmani tehtävänä oli selvittää, minkälaisista perhetaustoista sosiaalityön opiskelijat tulevat sekä miten valintaväylä on yhteydessä sosiaalityön opiskelijoiden perhetaustoihin. Valintaväylällä tarkoitetaan tässä tutkielmassa kahta erilaista opintopolkua; yliopisto-opintoihin valikoitumista joko suorittamaan kandidaatin ja maisterin tutkintoa tai pelkästään maisterin tutkintoa. Tutkimuksen aineistona käytettiin SOSPOLKU- tutkimushankkeessa kerättyä kyselyaineistoa, jonka aineistokoko oli 1002 vastaajaa. Vastaajat olivat sosiaalityön ensimmäisen vuoden pääaineopiskelijoita kuudesta eri yliopistosta ympäri Suomea.

Tämän tutkielman tuloksia tarkastellessa ja niitä analysoidessa tulee muistaa, että vastaukset pohjautuvat vastaajien subjektiivisiin kokemuksiin esimerkiksi kysyttäessä koetusta yhteiskunnallisesta asemasta. Perheen sisällä voi olla hyvinkin erilaisia kokemuksia perheen todellisesta yhteiskunnallisesta asemasta kysyttäessä riippuen siitä kuka perheenjäsen kysymykseen vastaa; onko kyseessä perheen vanhemmat vai kenties lapset. Myös se, mihin ajanjaksoon itsensä lapsuudenaikaista elämäntilannetta arvioitaessa asettaa, voi vaikuttaa vastaukseen. Vastauksia tarkastellessa tulee vastausten subjektiivisten kokemusten lisäksi huomioda myös se, että lapsuudenaikaisista kokemuksista raportointi saattaa vääristää tutkimustuloksia, sillä vastaukset perustuvat vastaajien muistinvaraisuuteen.

Tulosten perusteella voidaan todeta, sosiaalityön opiskelijat tulevat melko korkeasti koulutetuista perheistä, joissa äideillä on useammin korkeampi koulutus kuin isällä. Lapsuudenperheet ovat vastaajien mukaan edustaneet perheitä, joilla on pääosin ollut hyvä yhteiskunnallinen asema. Merkittävästi pienempi joukko tulee perheistä, joissa vanhemman koulutusaste on jäänyt ainoastaan perusasteen tasolle ja perheen yhteiskunnallinen asema on koettu heikkona. Tulokset kertovat, että sekä äidin että isän koulutustaustalla on yhteys lapsen akateemiseen polkuun ja tätä kautta valintaväylään. Vanhempien koulutusasteen merkitys on keskenään hyvin samansuuntainen. Korkeasti koulutettujen vanhempien lapset hakeutuvat useammin suoraan kandidaatin ja maisterin tutkintoa suorittamaan, kun puolestaan matalammin koulutettujen vanhempien lapset hakeutuvat yliopisto-opintoihin myöhemmässä elämänvaiheessa. Tämä näkyy maisterin tutkintoa suorittamaan valittujen opiskelijoiden perhetaustoista, joissa matalammin koulutettujen vanhempien osuus on suurempi.

Usein suoraan kandidaatin ja maisterin tutkintoon hakeutuvat opiskelijat ovat tulleet valituiksi todistusvalinnan tai valintakoevalinnan kautta. Nämä opiskelijat ovat usein nuorempia kuin maisterin tutkintoa suorittamaan valitut, sillä yhteishaku suosii ensikertalaisia hakijoita. Suoraan ylioppilastutkinnon arvosanojen perusteella tulee valituksi yli puolet hakijoista ja loput opiskelijoista

valitaan valintakokeen perusteella (Turun yliopisto). Tutkielman tulosten perusteella näyttää siltä, että matalammin koulutettujen vanhempien lapset valitsevat todennäköisemmin epätyypillisemmän koulutuspolun ja hakeutuvat opiskelemaan sosiaalityötä mahdollisesti vasta myöhemmällä iällä maisterihaun valintaväylän kautta. Tämä vahvistaa aikaisemman tutkimuskirjallisuuden tuloksia (esim. Jiménez & Salas-Velasco 2000, Myrskylä 2009; Kivinen, Hedman & Kaipainen 2007), joiden mukaan korkeasti koulutettujen vanhempien lapset tulevat suorittamaan myös itse suurella todennäköisyydellä korkeakoulututkinnon ja vastaavasti matalasti koulutettujen vanhempien lapset hakeutuvat harvemmin opiskelemaan korkeakoulututkintoa muihin samanikäisiin verrattuna. Tutkielman tulokset vahvistavat myös Mooren (2003, 170–174) näkemystä siitä, että aikuisiällä tapahtuva tutkintotavoitteinen opiskelu kuvastaa sukupolven sisäistä liikkuvuutta, jossa työ ja opiskelu vuorottelee, työuraan tulee mahdollisesti katkoksia ja yksilö pohtii erilaisia uranvaihtosuunnitelmia. Aikuisiällä tehtyjä koulutusvalintoja kuvastaa yksilöllisyys, jossa lapsuuden perheen taustat, vanhempien taloudellinen tilanne, asuinpaikka tai koulutus eivät enää toimi esteenä yliopisto-opintojen aloittamiselle vaan kouluttautuminen nähdään mahdollisuutena.

Lapsuudenperheen taloudellisilla, kulttuurisilla ja sosiaalisilla pääomilla on merkittävä rooli koulutusvalintojen ja – polkujen suhteen. Yksi koulutuksellisiin valintoihin vaikuttavista tekijöistä on perheen taloudelliset resurssit, joita vanhemmilla on käytettävissä lapsiinsa ja heidän koulutukseensa (Holmlund, Lindahl & Plug 2011, 649–650). Taloudellinen pääoma ei kuitenkaan yksistään riitä selittämään, miksi korkean sosiaalisen aseman omaavien perheiden lasten koulumenestys on parempaa kuin huonompiosaisten (Civil 2025, 107). Taloudellisella pääomalla on vaikutusta yksilön yleiseen elämäntapaan, mutta koulutuksen osalta sen rooli on melko pieni, kun puolestaan sosiaalisen ja kulttuurisen pääoman vaikutukset voidaan nähdä isompina (Perkiönmäki 2019, 60–61). Suomessa perheiden välisiä eroja on pyritty tasaamaan koulutusjärjestelmällä, mutta tärkeää on huomata, että perheiden asenteet ja toimintamallit vaikuttavat vahvasti siihen, kuinka kouluttautuminen tapahtuu ja miten perheen sisällä kouluttautumiseen suhtaudutaan (Härkönen 2010, 63; Saaristo & Jokinen 2004, 183).

Voidaan siis ajatella, että ne opiskelijat, joiden vanhemmat ovat matalammin kouluttautuneita, omaavat myös matalamman tulotason ja täten kenties myös heidän taloudelliset pääomansa ovat heikkomat kuin korkeasti koulutettujen vanhempien perheissä. Matalammin kouluttautuneiden perheiden lapset kulkevat koulutuspolkuaan epätyypillistä reittiä pitkin ja hakeutuvat yliopisto-opintoihin myöhemmällä iällä. Mielenkiintoista olisikin tietää, onko näiden opiskelijoiden lapsuudenperheessä ollut tarjolla enemmän sosiaalisia ja kulttuurisia resursseja, jotka ovat vaikuttaneet siihen, että yksilö on lähtenyt jatko-opiskelemaan myöhemmällä iällä epätyypillistä koulutuspolkua pitkin. Näitä sosiaalisia ja kulttuurisia pääomia voivat olla esimerkiksi erilaiset sosiaaliset verkostot, yhteisöt ja harrastukset, jotka kannustavat kohti omia unelmia. Vanhempien koulutuksella nähdään

olevan vaikutusta myös esimerkiksi vanhemmuuden tyyliin ja kärsivällisyyteen, jotka myötävaikuttavat myös lasten koulumenestykseen. Vanhemmat toimivat myös merkittävänä roolimalleina omille lapsilleen, ja tätä kautta siirtävät asenteita, arvoja ja kenties odotuksiakin omien lasten koulutuksellisiin valintoihin nähden. (Holmlund ym. 2011, 649–650.) Koulutuksellisen periytyvyyden lisäksi lapsi perii lapsuudenkodistaan siis myös odotuksia, arvoja ja toimintatapoja, jotka vaikuttavat myöhemmin aikuisena yksilön sosioekonomiseen asemaan ja tätä kautta menestykseen elämässä (Härkönen 2010, 62–63).

Tämän tutkielman tulosten mukaan yhteiskunnallisella asemalla ja valintaväylällä ei ole tilastollista yhteyttä ($p=0,469$). Vaikka tutkimustulokset puoltavat koulutuksellista periytyvyyttä, tulee kuitenkin huomata, että samaan aikaan ne todentavat sosiaalisen liikkuvuuden mahdollisuutta myöhemmässä elämänvaiheessa maisteriopintoihin hakeutuvien opiskelijoiden kohdalla. Tuleekin siis muistaa, ettei vanhempien matala koulutustaso määrittele automaattisesti lapsen tulevaisuutta tai koettua yhteiskunnallista asemaa. Myös matalasti kouluttautuneiden vanhempien lapset ja lapset, joilla on taustallaan sosiaalityön asiakkuus, ovat tulleet valituiksi yliopisto-opintoihin. Tätä voidaan mielestäni osaltaan selittää suomalaisella tasa-arvoisella ja yhdenvertaisella koulutusjärjestelmällä, joka pyrkii tarjoamaan kaikille maksuttoman koulutuksen sekä tuen aina yliopistokoulutukseen saakka yksilön taustasta riippumatta. Aikaisemmin työelämässä pystyi myös etenemään ilman korkeampaa koulutusta, joka saattaa myös näkyä siinä, ettei matalasti kouluttautuneiden vanhempien lapsuudenperheen yhteiskunnallinen asema koettu heikkona. Näin voidaan ajatella myös ajan ja yhteiskunnallisten muutosten vaikuttavan tuloksiin, sillä nykyään koulutuksella on huomattavasti suurempi merkitys työelämässä etenemisessä kuin esimerkiksi kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden vanhempien työuran aikaan.

Yhteiskunnallisten rakenteiden lisäksi on myös joukko myönteisiä yksilökohtaisia tekijöitä, joilla on vaikutusta koulutuspolun valintaan vanhempien matalasta koulutustasosta huolimatta. Näitä ovat esimerkiksi aikaisempi koulumenestys, lapsen oma kiinnostus kouluttautumista kohtaan, päämäärätietoisuus ja halu kehittää itseään, koulu sekä harrastukset, jotka toimivat kannustimina kohti omia unelmia. Tärkeänä huomiona on myös muut läheiset, perheen ulkopuoliset yhteisöt tai henkilöt, silloin kun omat vanhemmat eivät voi tarjota riittävää tukea. (Perkiönmäki 2019, 62–64.) Perkiönmäki (2019, 60–63) nostaakin esille, että perheen käytössä olevat resurssit koostuvat kaikkien kolmen eri pääoman yhteisvaikutuksesta; taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta. Esimerkiksi taloudellisen pääoman ollessa heikkoa, korostuu sosiaalisen ja kulttuurisen pääoman merkitys, jotta sosiaalinen liikkuvuus ylöspäin olisi mahdollista.

Tulokset siis osoittavat, että suoraan kandidaatin ja maisterin tutkintoon valittujen opiskelijoiden vanhemmat ovat korkeammin koulutettuja. Huomion arvoista on, että vanhempien korkeasta

koulutuksesta huolimatta yli joka kymmenellä opiskelijalla on lähimenneisyydessä tai vastausaikana sosiaalityön asiakkuus, osalla asiakkuus on ollut jo lapsuudessa. Tuloksia tarkastellessa tulee kuitenkin muistaa, että suurin osa (74,9 %) vastaajista ei ole koskaan elämänsä aikana ollut sosiaalityön asiakkaana. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen vuoden 2024 heinä-, elo- ja syyskuun seurantarekisterin mukaan sosiaalihuollon asiakkaita on Suomessa noin 770 000. Tämä osuus koko Suomen väestöön verrattuna on noin 14 prosenttia. Suurimmat asiakasryhmät ovat iäkkäiden, työkäisten ja lapsiperheiden palveluissa. Lapsiperheiden palveluiden ja lastensuojelun asiakkaat käsittävät yhteensä vajaa 10 prosenttia osuuden koko väestöstä. Näin ollen voidaan todeta sosiaalityön opiskelijoiden sosiaalihuollon asiakkuuden olevan hieman yleisempää muuhun väestöön verrattuna.

Tulokset osoittivat myös, ettei opiskelijan lapsuuden tai aikuisuuden aikainen sosiaalityön asiakkuus ole sattumanvarainen tekijä valintaväylää valittaessa. Omalla sosiaalityön asiakkuudella ja valintaväylällä todettiin olevan merkittävä tilastollinen yhteys ($p < 0,001$). Tutkielman tulokset osoittivat, että sosiaalityön asiakkuus lapsuudessa on huomattavasti yleisempää niiden opiskelijoiden keskuudessa, jotka ovat tulleet valituiksi suoraan kandidaatin ja maisterin tutkintoon (15,80 %) kun pelkästään maisterin tutkintoa suorittaneiden kohdalla asiakkuus oli selkeästi harvinaisempaa (6,40 %). Tulos voi selittyä esimerkiksi sillä, että suoraan kandidaatin ja maisterin tutkintoon valituiksi tulleet ovat usein nuorempia ja näin ollen pystyvät näkemään lapsuuden aikaisten omakohtaisten kokemusten sosiaalityön asiakkuudesta vaikuttaneen sosiaalityön ammatinvalintaan vaikuttavina tekijöinä. Tätä tulosta tukee myös Kallio, Blomberg & Kroll (2021, 504) tutkimus, jonka mukaan nuoremmat opiskelijat perustelevat ammatinvalintaansa useammin kokemuksilla kuin vanhemmat opiskelijat. Pelkästään maisterintutkintoa suorittamaan valitut opiskelijat ovat usein vanhempia ja päätyvät korkeakouluopintoihin epätyypillistä opintopolkua pitkin sekä omaavat usein aikaisempia tutkintoja. Esimerkiksi sosionomi taustaiset opiskelijat perustelevat harvemmin ammatinvalintaansa omakohtaisten kokemusten kautta verrattuna niihin opiskelijoihin, joilla ei ole vielä aiempaa korkeakoulututkintoa. Epätyypillinen opintopolku, elämäkokemus ja työelämästä saatu kokemus saattavat olla tekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet sosiaalityön ammatinvalintaan ja lisäkouluttautumiseen pelkästään maisteritutkintoa suorittamaan valittujen opiskelijoiden kohdalla. Näitä ammatinvalintaan vaikuttavia tekijöitä ovat ideologisten ja sisäisten motivaatiotekijöiden lisäksi esimerkiksi ammatillisen pätevyyden saaminen sekä tämän myötä paremmat työllistymisnäköymät (Kallio ym. 2021, 504–505).

Huomionarvoista on myös se, että sosiaalityön opiskelijoiden joukossa on huomattava määrä opiskelijoita, joilla on joko lähimenneisyydessään tai opintojen aikana oleva sosiaalityön asiakkuus. Kandidaatin ja maisterin tutkintoa suorittavien kohdalla 12,40 prosenttia opiskelijoista on ollut joko aikuisuudessa tai lapsuudessa ja aikuisuudessa sosiaalityön asiakkaana. Sosiaalityön asiakkuuteen tullaan silloin kun elämässä on haasteita ja vastoinkäymisiä, joten voidaan olettaa, että näillä

henkilöillä on taustallaan myös haastavia elämäkokemuksia. Myös aikaisemman kansainvälisen ja suomalaisen tutkimuksen mukaan haitalliset lapsuudenkokemukset (ACE) ovat sekä sosiaalityön opiskelijoiden että valmistuneiden ammattilaistenkin keskuudessa yleisempiä muuhun väestöön verrattuna (esim. Thomas 2016; Esaki & Larkin 2013; St. Jean ym. 2021; Byrne 2019; Steen ym. 2021; Viironen 2024). Viironen (2024) pro gradu tutkimuksen mukaan suomalaisilla sosiaalialan korkeakoulutetuilla on keskimäärin enemmän ACE-kokemuksia kuin yleisväestöllä. Nämä haitalliset lapsuuden kokemukset liittyivät seksuaaliseen häirintään, väkivaltaan ja kosketteluun sekä vanhempien kohdistamaa emotionaalista väkivaltaa ja päihteenkäyttöön. Myös kokemuksia vanhemman menetyksestä, perheen sisäisistä mielenterveysongelmista, taloudellisista ongelmista, fyysisestä laiminlyönnistä on valtaväestöä enemmän. Sosiaalityön opiskelijoiden ACE-kokemukset ovat tutkitusti myös yhteydessä myöhempään sosiaalityön uravalintaan (Black ym. 1993).

ACE-kokemukset vaikuttavat sekä alan opiskelijoiden että jo valmistuneiden sosiaalityöntekijöiden moniin eri elämän osa-alueisiin, mikä epäilemättä vaikuttaa myös heidän ammatissansa toimimiseen ja työssäjaksamiseen. Opiskelijoiden keskuudessa ACE-kokemusten mukanaan tuomat haasteet ovat näkyneet esimerkiksi opintojen aikana koettuna ahdistuneisuutena (Thomas 2016, 235).

Käsittelemättömät vaikeat elämäntapahtumat voivat myös myöhemmin työelämässä altistaa ammatillaisen uupumiselle ja kuormitukselle. Sosiaalityö on vaativa ja haastava ammatti, jossa työntekijät joutuvat kohtaamaan epäoikeudenmukaisuutta, traumaattisia tilanteita ja kaltoinkohtelua sekä työskentelemään näistä kärsivien yksilöiden ja perheiden kanssa. Sosiaalityöntekijät joutuvat myös toimimaan yhteiskunnallisissa järjestelmissä ja tilanteissa, joissa resurssit eivät välttämättä kohtaa apua ja tukea tarvitsevien asiakkaiden tarpeita. Sosiaalityöntekijät joutuvat myös tekemään vaativia päätöksiä puutteellisilla tiedoilla ja tarkasti säännellyssä aikarajassa. Päätöksiä, joista he ovat virkavastuussa ja jotka saattavat perustavanlaatuisesti vaikuttaa kokonaisten perheiden elämiin. Ei siis ihme, että sosiaalityöntekijät ovat ammattiryhmä, joka kokee merkittävän paljon stressiä, uupumista ja loppuun palamista sekä myötätuntuuupumusta (Esaki & Larkin 2013; Collins, Coffey & Morris 2010.) Nämä psyykkiset kuormitustekijät voivat myös vaikuttaa ammatinvaihtoon ja korkeakoulutetun ammatillaisen siirtymiseen toiselle alalle. Haastava työ tuo mukanaan psyykkisten kuormitustekijöiden lisäksi sosiaalityöntekijän mahdolliset omat haastavat lapsuudenkokemukset lisäävät työntekijän haavoittuvuutta.

Sosiaalityön asiakkuus ja haitalliset elämäkokemukset eivät kuitenkaan aina ole negatiivinen asia. Sosiaalityön asiakkaaksi päädytään usein vaikeissa elämäntilanteissa, mutta asiakkuuden alku saattaa olla myös positiivinen käänne niin yksilön kuin koko perheenkin kohdalla. Vaikeasta elämäntilanteesta on voinut päästä eteenpäin ulkopuolisen avun ja tuen myötä sekä parhaimmillaan kääntää omakohtaiset kokemukset vahvuuksiksi. Tutkimuksen (Steen ym. 2021) mukaan omakohtaiset vaikeat lapsuudenkokemukset vaikuttivat sosiaalityön ammatinvalintaan nimenomaan silloin kun

yksilö pystyi kääntämään kokemukset omiksi vahvuuksiksi. Tämä näkyi esimerkiksi kykynä samaistua, kokea ja osoittaa empatiaa sekä rohkeutena puuttua asiakkaiden kokemaan epäoikeudenmukaisuuteen. Omakohtaiset kokemukset voivat myös herättää halun auttaa muita vastaavanlaisissa tilanteissa olevia ja tarjota eteenpäin sitä hyvää, mitä on itse aikoinaan saanut. Lapsuudenaikaiset kokemukset saattavat myös näkyä sosiaalityöntekijän tarpeena löytää merkitys tekemästään lastensuojelutyöstä, auttamalla ja vaikuttamalla tilanteisiin, jotka he kokivat ymmärtävänsä syvällisesti tai puuttumalla lapsen kannalta haitallisiin tilanteisiin, joilta he eivät itse säästyneet lapsena (St. Jean ym. 2021). Tämänkaltaiset altruistiset ja ideologiset syyt ovat vahvassa keskiössä myös sosiaalityön opiskelijoiden ammatinvalinnassa (Kallio, Blomberg & Kroll 2021).

Onkin ehdotettu, että sosiaalityön opiskelijat tarvitsisivat koulutuksen aikana ohjausta ja tukea resilienssin vahvistamiseksi, joka puolestaan tukisi kestäväen työuran luomista tässä vaativassa ammatissa. Voidaan myös olettaa, että ne opiskelijat, jotka ovat tulleet valituiksi sosiaalityön opintoihin lapsuuden haitallisista kokemuksista huolimatta, ovat omanneet riittävän resilienssin menestyäkseen vaikeista taustoista huolimatta. Mikäli näin on, olisikin kriittisen tärkeää tietää ymmärtää, mitkä seikat tähän ovat vaikuttaneet. (Thomas 2016, 250.) Resilienssi ymmärretään psyykkisenä joustavuutena, sopeutumisenä ja kykynä selviytyä sekä toipua hankalista elämäntapahtumisista, jota yksilö voi harjoittaa elämänsä aikana (Grant & Kilman 2012, 605–608). Resilienssin vahvistaminen ennaltaehkäisee työperäiseen stressiin ja uupumukseen sairastumista, ja suojaaa näin ollen sosiaalialan ammattilaisista. Tunneälyn, reflektiokyvyn ja empatian ajatellaan olevan vahvan resilienssin taustalla, joka parhaimmillaan toimii suojaavana tekijänä työssä, joka on emotionaalisesti vaativaa. Beddoen, Davys & Adamson (2013) toteaaakin, että sosiaalityön koulutuksen tulisi edistää monin eri tavoin resilienssin ammattilaisen kasvua antamalla työkaluja ammatti-identiteetin muodostumiselle.

Grant & Kilman (2012) pyrki tutkimuksessaan tunnistamaan sosiaalityöntekijä opiskelijoiden resilienssin taustalla vaikuttavat emotionaaliset ja sosiaaliset tekijät, sekä missä määrin psyykinen hyvinvointi ja resilienssi ovat yhteydessä toisiinsa. Tutkijoiden näkemys resilienssin vahvistamisen välttämättömyydestä sosiaalityön opintojen aikana vahvistui; resilienssin vahvistaminen on ensiarvoisen tärkeää, jotta tulevat sosiaalityön ammattilaiset pystyvät vastaamaan yhä haastavamman ja stressaavamman työuran vaatimukseen, jotka usein nähdään myös sosiaalityön realiteetteina. Tutkijat Grant & Kilman (2012) ehdottivat, että sosiaalityön opetussuunnitelmaa kehitettäisiin niin, että se ottaisi paremmin huomioon resilienssin ja tunneälyn vahvistamisen. Opiskelijoiden olisikin tärkeää olla tietoisia resilienssin merkityksestä, ei vaan asiakkaiden problematiikan ymmärtämisen ja heidän tukemiseensa keskittyvän työn takia, vaan myös oman henkilökohtaisen itsetuntemuksen lisääntymisen vuoksi. He ehdottivat myös, että suojaavien tekijöiden vahvistamisen lisäksi olisi tärkeä pystyä luotettavasti tunnistamaan ne opiskelijat, joilla on aikaisemmin mainittuja resilienssin taustalla

vaikuttavia tekijöitä jo opintojen aikana. Nämä tekijät vahvistavat myös yksilön myöhempää hyvinvointia, sosiaalityöntekijän ammatissa suoriutumista sekä ammatissa pysymistä. Viironen (2024, 50) nostaa tutkimuksessaan esille traumainformoidun työotteen, jonka ymmärtämisen tärkeyttä hän haluaa korostaa, jotta tulevaisuuden hyvinvoivat ammattilaiset pystyivät toimimaan ammatissaan asiakkaita auttaen, hyvinvointia edistäviä rakenteita luoden. Myös Steen ym. (2021, 228) korostaa traumainformoitujen käytänteiden huomioimista, ei ainoastaan koulutuksessa, mutta myös sosiaalialan työyhteisöissä.

Näiden tutkimusten tulosten myötä tulisikin kiinnittää huomiota ilmiön vaikutuksiin sosiaalityön koulutukseen ja sosiaalityön käytäntöön. Lapsuuden haitalliset kokemukset voivat lisätä sosiaalityön ammattilaisen taitoa kohdata vaikeissa elämäntilanteissa olevia asiakkaita, mutta riskinä on myös käsittelemättömien kokemusten nouseminen esteeksi asiakkaan todelliselle auttamiselle ja vaarantaa työntekijän työssä suoriutumisen sekä työssäjaksamisen. Sosiaalityön ammattilaisten ja opiskelijoiden haitallisten ja traumaattisten lapsuuden kokemusten yleisyys tulisikin ottaa huomioon sosiaalityön koulutuksen ja ammatillisen vastuun kannalta jo yliopisto-opintojen aikana. Black ym. (1993) ehdottaakin, että sosiaalityön koulutuksen tulisi pitää sisällään lähestymistapoja, jotka mahdollistavat opiskelijoiden tunnistaa omien henkilökohtaisten elämänhistorioiden vaikutuksia tähän hetkeen ja tätä kautta lisäävät opiskelijoiden itsetuntemusta. Tärkeää olisi mielestäni myös muistaa, että sosiaalityön opiskelijat tulevat valituiksi opintoihin erilaisten valintaväylien kautta, erilaisia koulutuspolkuja läpikäyneinä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että olisi tärkeää kiinnittää huomiota opintosuunnitelmiin ja siihen, missä vaiheessa jokainen opiskelija pystyisi pysähtymään oman elämänhistorian äärelle sekä pohtia tämän vaikutuksia tulevaan ammattiin. Tämän tulisi myös olla valtakunnallisesti yhteinen vaatimus sosiaalityön opintojen suorittamisessa.

Yhteenvedon voidaan siis todeta, että on tärkeää olla tietoinen sosiaalityön ammattikuntaa koskevista erityispiirteistä, kuten meidän tulevien ammattilaisten perhetaustat sekä erilaiset elämänhistoriat, ja edelleen näiden tekijöiden vaikutus koulutuspolkuun, joka lopulta vie meitä kohti sosiaalityön ammattia. Tämä tutkielman tulosten perusteella voidaan myös todeta, että sosiaalityön opiskelijat tulevat hyvin erilaisista taustoista käsin, kantaen hyvin erilaisia elämänhistorioita mukanaan. Tämä tulisi mielestäni nähdä etenkin rikkautena ja sosiaalityön tulevaisuuden kehittymisen kannalta mahdollisuutena; mahdollisuutena tarjota monipuolista ja –äänistä sosiaalityön koulutusta, mahdollisuutena vastata monipuolisemmin yhteiskunnan ja asiakkaiden tarpeisiin sekä mahdollisuutena kehittyä niin yksilönä kuin ammattikuntanakin.

Myös erilaisten valintaväylien mahdollisuus myös tulevaisuudessa on mielestäni rikkaus. Aikuiskoulutus onkin nähty yhtenä epätavanomaisena reittinä sosiaaliselle liikkuvuudella ja aikuisten kouluttautumiselle (Moore 2003, 55). Petterin Orpon hallitus lakkautti 1.8.2024 alkaen

aikuiskoulutustuen osana hallitusohjelmaa (HE 8/2024). Aikuiskoulutustuen lakkautuksen tavoitteena on julkisten menojen säästövähennykset sekä työllisyyden kasvu (Valtioneuvosto 2024). Kuten edellä on todettu, tähän tutkielmaan osallistuneista sosiaalityön opiskelijoista 32 prosenttia tuli valituksi maisterihaun kautta. Näiden opiskelijoiden vanhemmat ovat usein matalammin kouluttautuneita kuin suoraan kandidaatin ja maisterin tutkintoa suorittamaan tulleiden opiskelijoiden. Nämä opiskelijat kulkevat usein epätyypillistä koulutuspolkua pitkin, jolloin heillä on taustalla muita opintoja sekä kenties vanhemman iän mukana tuomia muita velvollisuuksia kuten perhe ja työ. Myöhemmällä iällä opiskelemaan valittujen ainoa realistinen vaihtoehto opintojen aloittamiselle ja työelämästä hetkeksi irrottautumiselle saattoi olla opiskelu aikuiskoulutustuen avulla, joka ei nykyään ole enää mahdollista. Voidaankin kysyä, suosiiko nykyinen koulutuspolitiikka ja hallitusohjelma korkeasti koulutettujen vanhempien lapsia? Eriyttääkö nämä valinnat sosiaalityön opiskelijoita vielä enemmän tulevaisuudessa? Kaventaako nämä päätökset myöhemmällä iällä lisä- tai uudelleen kouluttautumisesta haaveilevien mahdollisuuksia? Uskaltaisin väittää, että aikuiskoulutustuen lakkautus on yksi uhkatekijä sosiaalityön opiskelijoiden moninaisuudelle, alan veto- ja pitovoimalle sekä sosiaaliselle liikkuvuudelle.

Tulevaisuudessa sosiaalityön yliopistokoulutuksessa olisi tärkeää kiinnittää vielä enemmän huomiota opiskelijoiden resilienssin vahvistamiseen, oman henkilöhistorian ja sen mukanaan tuomien vaikutusten ymmärtämiseen sekä vahvistaa tietoisuutta traumainformoidusta työotteesta niin opiskelijana, opettajana kuin sosiaalialan ammattilaisena toimiessa. Sosiaalityössä on usein hyvin terapeuttisia piirteitä, jonka vuoksi ajattelen, että tutkijoiden Steen, Straussner & Senreich (2021, 228) ehdotus siitä, että sosiaalityön koulutuksessa olisi hyvä arvioida opiskelijoiden oman terapian vaatimusta, ei ole täysin perusteeton. Suomalaisessa sosiaalityön koulutuksessa olisi kuitenkin tärkeää pohtia opiskelijoiden vahvempaa työnohjausta niin opinnoissa kuin niihin kuuluvissa työharjoitteluissakin, jotta opiskelijat saavat opintojen aikana mahdollisimman hyvät eväät vahvan ammatillisen identiteetin rakentamiseen ymmärtäen omat vahvuudet ja heikkoudet sekä tulevaisuuden sosiaalityön osajina jaksavat vaativan työn parissa.

Lähteet

Ammattikorkeakoululaki (932/2024). https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2014/932#chp_1 Viitattu 4.11.2025

Af Ursin, P., Kallio, J., Blomberg, H. & Kroll, C. (2023) Sosiaalityön pääaineopiskelijoiden ammattiuraan liittyvät preferenssit ja niitä selittävät tekijät. *Yhteiskuntapolitiikka* 88: 5–6. 525–538.

Black, P.N, Jeffreys, D. & Hartley, E. (1993) Personal history of psychosocial trauma in the early life of social work and business students. *Journal of Social Work Education*. Vol. 29. 171–180.

Beddoen, L., Davys, A. & Adamson, C. (2013) Educating resilient practitioners. *Social work education*. Vol. 32, No. 1. 100-117.

Bethell, C., Jones, J., Gombojav, N., Linkenbach, J. & Sege, R. (2019) Positive childhood experiences and adult mental and relational health in a statewide sample. Associations across adverse childhood experiences levels. *JAMA pediatrics*. Vol. 173. 1-10.

Byrne, Nicole (2019) Social works students' professional and personal exposure to social work: An Australian experience. *European journal of social work*. Vol. 22, No. 4, 702–711. Australia.

Chaudhary, V., Walia, K.G., Devi, K. N., Shekhawat, S.L. & Saraswathy, N.K. (2025) Positive childhood experiences in mental health of young adults across adverse childhood experiences levels: A study from Delhi-NCR, India. *Child abuse & Neglect*. Vol. 161. 1-14.

Civil, T. (2025) Pierre Bourdieun kulttuurinen pääoma –Näkökulmia kasvatussosiologiaan ilmiöihin. *Kasvatus & Aika*, 19 (1), 106-116. <https://journal.fi/kasvatusjaaika/article/view/146695/103619> Viitattu 26.11.2025

Collins, S., Coffey, M. & Morris, L. (2010) Social Work Students: Stress, Support and Well-Being. *British journal of social work*. Vol 40. No 3. 963–982.

Erola, J. & Pöyliö, H. (2015) Suomen lisääntynyt sosiaalinen liikkuvuus harvinaista muualla Euroopassa. *Talous ja yhteiskunta* 4/2015, 30–35.
<https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/171975/PoylioErola.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
Viitattu 18.10.2024.

Esaki, N. & Larkin, H. (2013) Prevalence of Adverse childhood Experiences (AcEs) Among child Service Providers. *Families in society: the Journal of contemporary social services*. Vol. 94, No. 1, 31–37.

Fellitti, V., Anda, R., Nordenberg, D., Williamson, D., Spitz, A., Edwards, V., Koss, M. & Marks, J. (1998) Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults. The adverse childhood experiences (ACE) study. *American journal of preventive medicine*, Vol. 14. No. 4. 245-258. [https://www.ajpmonline.org/article/s0749-3797\(98\)00017-8/pdf](https://www.ajpmonline.org/article/s0749-3797(98)00017-8/pdf)
Viitattu 25.11.2025.

Grant, L. & Kinman, G. (2012) Enhancing wellbeing in social work students: building resilience in the next generation. *Social Work Education*. Vol. 31, No. 5. 605-621

Hallituksen esitys eduskunnalle aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan lakkauttamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 8/2024) <https://www.finlex.fi/fi/hallituksen-esitykset/2024/8> Viitattu 16.1.2026.

Heikkilä, T. (2014) Tilastollinen tutkimus. Porvoo: Edita.

Hietämäki, J., Laajasalo, T., Lindgren, M. & Therman, S. (2023) Development and initial validation of the THL Adverse Childhood Experiences Questionnaire (ACE-THL). *Child Abuse & Neglect*, Vol. 146. 1-12.

Holmlund, H., Lindahl, M. & Plug, E. (2011) The causal effect of parents' schooling on children's schooling: a comparison of estimation methods. *Journal of Economic Literature*, 2011-09, Vol.49, 615-651

Hyvönen, A-E., Juntunen, T., Mikkola, H., Käpylä, J., Gustafsberg, H., Nyman, M., Rättilä, T., Virta, S. & Liljeroos, J. (2019) Kokonaisresilienssi ja turvallisuus: tasot, prosessit ja arviointi. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 17/2019. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/server/api/core/bitstreams/13377a47-da9f-48b7-82c4-22d8a225a891/content> Viitattu 14.1.2026.

Härkönen, J. (2010). Sosiaalinen periytyvyys ja sosiaalinen liikkuvuus. Teoksessa Erola, J. (toim.), *Luokaton Suomi? Yhteiskuntaluokat 2000-luvun Suomessa*. 51–66. Helsinki: Gaudeamus.

Jiménez, J. & Salas- Velasco, M. (2000) Modeling education choices. A binomial logit model applied to the demand for Higher Education. *Higher education*, 2000–10, Vol.40, 293-311.

Kallio, J., Blomberg, H. & Kroll, C. (2021) Miksi minusta tulee sosiaalityöntekijä? Tutkimus sosiaalityön pääaineopiskelijoiden ammatinvalintamotiiveista Suomessa. *Yhteiskuntapolitiikka* 86: 5–6. 497–508.

Kansaneläkelaitos (2025) Opiskelijan tuet korkeakoulussa. <https://www.kela.fi/korkeakoulussa>
Viitattu 18.11.2025.

Karhunen, H., Pekkarinen, P., Suhonen, T. & Virkola, T. (2022) Opiskelijavalintauudistuksen seurantatutkimuksen loppuraortti. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki.
<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/185280/vatt-muistiot-67-opiskelijavalintauudistuksen-seurantatutkimuksen-loppuraportti.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Viitattu 10.11.2025

Keski-Petäjä, M. & Witting, M. (2016) Vanhempien koulutus vaikuttaa lasten valintoihin. Tilastokeskus. <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2016/vanhempien-koulutus-vaikuttaa-lasten-valintoihin> Viitattu 12.11.2025

Kivinen, O., Hedman, J. & Kaipainen, P. (2007) From elite university to mass higher education. Educational expansion, equality of opportunity and returns to university education. *Acta sociologica*, 2007-09, Vol.50 (3), 231-247.

Kocatürk, M. & Çiçek, I. (2023) Relationship between positive childhood experiences and psychological resilience in university students: The mediating role of self-esteem. *Journal of Psychologists and Counsellors in Schools*. Vol. 33. No. 1.

La Charité, J., Khan, M., Dubovitz, R., Nuckolsf, T., Sastry, N., Huang, C., Lei, Y. & Schickedanz, A. (2023) Specific domains of positive childhood experiences (PCEs) associated with improved adult health: a nationally representative study. *SSM- Population Health*. 1–15.

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöstä (817/2015). <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2015/817>
Viitattu 16.1.2026.

Liljander, J-P. (1999) Pierre Bourdieu. Valikoiva erottautuminen koulutuksessa. Teoksessa Aittola, T. (toim.) *Kasvatustieteiden teoreetikoita*. 105-128. Helsinki: Gaudeamus.

Lähteinen S., Raitakari, S., Hänninen, K., Kaittä, A., Kekoni, T., Krok, S. & Skaffari, P. (2017) Sosiaalityön koulutuksen tuottama osaaminen. SOSNET julkaisuja, Nro 7, Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet, Rovaniemi.

Meeuwisse, A. & Swärd, H. (2009) Social work programmes in the social democratic welfare regime. International journal of social welfare. Vol. 18. 365-374.

Moore, E. (2003) Pitkä opintie. Aikuisiällä suoritettu yliopistotutkinto ja koulutuksellinen elämäntien muutos. No. 61. Joensuun yliopisto. Joensuu.

Myrskylä, P. (2009) Koulutus periytyy edelleen. Hyvinvointikatsaus 1/2009. Tilastokeskus. https://stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-03-16_002.html Viitattu 12.22.2025

Nori, H. (2011) Keille yliopiston portit avautuvat? Tutkimus suomalaisiin yliopistoihin ja eri tieteenaloille valikoitumisesta 2000-luvun alussa. Turun yliopisto. Turku. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/67040/AnnalesC309Nori.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Viitattu 10.11.2025

Nori, H. & Mäkinen-Streng, M. (2017) Koulutukseen valikoituminen, kiinnittyminen ja sosialisatio. Teoksessa M. Murtonen (toim.) (2017). Opettajana yliopistolla: Korkeakoulupedagogiikan perusteet. Tampere: Vastapaino. 318–347

Nummenmaa, L. (2021) Tilastotieteen käsikirja. EU: Tammi.

Opetushallitus (2025) <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/ammattikorkeakoulut-ja-yliopistot> Viitattu 4.11.2025

Opetushallitus. Oppivelvollisuus. <https://www.oph.fi/fi/oppivelvollisuus> Viitattu 10.12.2025.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. <https://www.oph.fi/fi/oppivelvollisuus> Viitattu 10.12.2025.

Opintopolku. <https://opintopolku.fi/konfo/fi/koulutus/1.2.246.562.13.000000000000000002970> Viitattu 6.11.2025

Oppivelvollisuuslaki (1214/2020) <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/2020/1214#OT0> Viitattu 10.11.2025.

- Perkiönmäki, P. (2019) Taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen pääoman vaikutukset yhden vanhemman perheessä kasvaneen elämään sekä koulutuspolkuun. Pro gradu- tutkielma. Helsingin yliopisto.
- Poijula, S. (2018) Resilienssi. Muutosten kohtaamisen taito. Helsinki: Kirjapaja.
- Purhonen, S., Gronow, J., Heikkilä, R., Kahma, N., Rahkonen, K. & Toikka, A. (2014) Suomalainen maku. Kulttuuripääoma, kulutus ja elämäntyylien sosiaalinen eriytyminen. Gaudeamus: Tallinna.
- Rinne, R., Kivirauma, J. & Lehtinen, E. (2015) Johdatus kasvatustieteisiin. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Ristikari, T., Keski-Säntti, M., Sutela, E., Haapakorva, P., Kiilakoski, T., Pekkarinen, E., Kääriälä, A., Aaltonen, M., Huotari, T., Merikukka, M., Salo, J., Juutinen, A., Pesonen-Smith, A. & Gissler, M. (2018) Suomi lasten kasvuympäristönä. Kahdeksantoista vuoden seuranta vuonna 1997 syntyneistä. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. 7/2018. Helsinki.
- Saaristo, K. & Jokinen, K. (2004) Sosiologia. WSOY: Juva.
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2014/1301> Viitattu 9.12.2025
- Sosnet. Koulutukseen hakeutuminen. <https://sosnet.fi/peruskoulutus/koulutukseen-hakeutuminen/> Viitattu 4.11.2025
- Sosnet (2014) Sosiaalityön määritelmä. <https://sosnet.fi/sosnet/sosiaalityon-maaritelma/> Viitattu 11.11.2025
- St. Jean, S.A.R., Rasmussen, B., Gillespie, J. & Salhani, D. (2021) Today in light of yesterday: an exploration of workers' childhood. Memories in the context of child protection practice. British journal of practice. 1-18
- Steen, J.T., Straussner, S. & Senreich, E. (2021a) Adverse childhood experiences and career-related issues among licensed social workers: a qualitative study. Smith college studies in social work. Vol. 91, No. 3. 216-233
- Thomas, Jacky T. (2016) Adverse childhood experiences among MSW students. Journal of teaching in social work. Vol. 36, No. 3, 235–255. USA.

Turun yliopisto. Hakukelpoisuus. <https://www.utu.fi/fi/opiskelijaksi/hakeminen/yhteishaku> Viitattu 11.12.2025

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2023) Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. Helsinki.

Tähtinen, J., Laakkonen, E. & Broberg M. (2020) Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisusarja c, oppimateriaalit 22. Turun yliopisto: Turku.

Valli, R. (2015) Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Ps- Kustannus.

Valtioneuvosto (30.5.2024) Aikuiskoulutustuki, ammattitutkintostipendi ja vuorotteluvapaa lakkautetaan. Sosiaali- ja terveysministeriön tiedote. <https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/aikuiskoulutustuki-ammattitutkintostipendi-ja-vuorotteluvapaa-lakkautetaan> Viitattu 16.1.2026.

Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko. (2021) Valtioneuvoston julkaisuja 2021: 24. Helsinki. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/server/api/core/bitstreams/c3f4aad1-b4b9-4054-be0d-a23037ed57b3/content> Viitattu 10.11.2025

Vauhkonen, T., Kallio, J. & Erola, J. (2017) Sosiaalisen huono-osaisuuden ylisukupolvisuus Suomessa. Yhteiskuntapolitiikka 82:5. 501-512.

Vilkka, H. (2025) Tutki ja kehitä. Jyväskylä: Santalahti-kustannus.

Viironen, K. (2024) Sosiaalialan korkeakoulutettujen ACE-kokemukset. Pro gradu-tutkielma. Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/bitstreams/aed43f61-aac0-4b71-a5c9-bae7bb2b4d5e/download> Viitattu 2.12.2025

Yliopistolaki (558/2019) <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2009/558> (Viitattu 4.11.2025)

Liitteet

Liite 1. Sosiaalityön koulutukseen valittujen opiskelijoiden koulutuspolut-kyselylomake

Sosiaalityön koulutukseen valittujen opiskelijoiden koulutuspolut

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Hyvä sosiaalityön koulutukseen valittu opiskelija

Pyydämme Sinua osallistumaan tutkimukseen, jossa tutkitaan sosiaalityön koulutukseen valittujen opiskelijoiden koulutuspolkuja. Pyydämme ystävällisesti Sinua vastaamaan kaikkiin lomakkeen kysymyksiin huolellisesti. Käsittelemme vastaukset ehdottoman luottamuksellisesti ja raportoimme tulokset siten, ettei yksittäisiä vastaajia voida tunnistaa. Tutkimukselle on myönnetty tutkimuslupa luvan myöntävältä taholta yliopistostasi. Kyselyyn vastaaminen on täysin vapaaehtoista ja kestää alle 10 minuuttia.

Tutkimuksen rahoittaa sosiaalityön yliopistokoulutuksen yhteistyöverkosto Sosnet. Saat lisätietoa tutkimuksesta ja sen tietosuojasta [tiedotteesta](#) ja [tietosuojaselosteesta](#).

Lämpimästi kiittäen

Sosiaalityön koulutuksen yliopistoverkosto Sosnet

Anne-Mari Jaakola

Sosiaalityöiden laitos, sosiaalityö

Turun yliopisto anne-mari.jaakola@utu.fi

Suostumus tutkimukseen osallistumiseksi

Annan suostumukseni Sosiaalityön koulutukseen valittujen opiskelijoiden koulutuspolut tutkimukseen osallistumiselle. Ymmärrän, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja että minulla on oikeus kieltäytyä siitä sekä peruuttaa suostumus ja keskeyttää tutkimus syytä ilmoittamatta. Ymmärrän myös, että tiedot käsitellään luottamuksellisina.

Varmistamme, että olet saanut tietoa tästä tutkimuksesta ja haluat osallistua siihen vapaaehtoisesti. *

- Kyllä, haluan osallistua tähän tutkimukseen vapaaehtoisesti
- Ei, en halua osallistua tähän tutkimukseen

Huom. Jos käytät kyselyn täyttämiseen mobiililaitetta, suosittelemme kääntämään laitteen näytön vaakatasoon.

Voit keskeyttää vastaamisen väliaikaisesti Tallenna ja jatka myöhemmin -painikkeella. Saat sähköpostiisi linkin, jonka kautta voit myöhemmin jatkaa vastaamista. Aikaisemmat vastauksesi säilyvät tallessa.

A. Seuraavat kysymykset koskevat opiskelualan valintaasi vaikuttaneita tekijöitä ja työhön liittyviä toiveitasi.

A1. Mitkä syyt vaikuttivat siihen, että halusit opiskella nimenomaan sosiaalityötä? (Jatkuu seuraavalla sivulla)

	1 Oli erittäin tärkeä syy	2 Oli melko tärkeä syy	3 Ei ollut tärkeä syy
Sosiaalityöstä valmistuneet työllistyvät erinomaisesti	☐	☐	☐
Alan palkkataso on hyvä	☐	☐	☐
Haluan auttaa heikoimmassa asemassa olevia	☐	☐	☐
Sosiaalityö on tieteenalana mielenkiintoinen	☐	☐	☐
Haluan suorittaa yliopistotutkinnon	☐	☐	☐
Lähipiirissäni on sosiaalityötä opiskelleita roolimalleja	☐	☐	☐
Haluan valmistua ammattiin ja saada ammatillisen pätevyyden	☐	☐	☐
Haluan parantaa maailmaa	☐	☐	☐
Sosiaalityö on minulle kutsumusammatti	☐	☐	☐
Sosiaalityön keskeiset arvot ovat minulle tärkeitä	☐	☐	☐
Haluan vaikuttaa yhteiskunnallisiin epäkohtiin	☐	☐	☐

A1. (Jatkuu edelliseltä sivulta) Mitkä syyt vaikuttivat siihen, että halusit opiskella nimenomaan sosiaalityöntekijäksi?

	1 Oli erittäin tärkeä syy	2 Oli melko tärkeä syy	3 Ei ollut tärkeä syy
Pääsykoemateriaali oli mielenkiintoinen	☐	☐	☐
Opinto-ohjaajani kertoi minulle sosiaalityön koulutuksesta	☐	☐	☐
Kokemukseni sosiaalista ongelmista lähipiirissäni vaikutti valintaani	☐	☐	☐
Minulla on omakohtaisia kokemuksia sosiaalisista ongelmista	☐	☐	☐
Kiinnostuin sosiaalityöstä aiemmissa opinnoissani	☐	☐	☐
Valintaani vaikutti uskonnollinen vakaumukseni	☐	☐	☐
Haluan tehdä töitä ihmisten kanssa	☐	☐	☐
Sosiaalityöstä valmistuneiden uranäkymät ovat erinomaiset	☐	☐	☐
Sosiaalityön tavoitteet ovat yhdenmukaisia poliittisten ja ideologisten näkemysteni kanssa	☐	☐	☐
Henkilökohtainen kokemukseni sosiaalityön asiakkuudesta vaikutti valintaani	☐	☐	☐
Muu syy , mikä?	☐	☐	☐

A2. Millainen työnkuva olisi sinulle mieluisin?

- Asiakastyö
 Esihenkilötehtävät (esim. johtava sosiaalityöntekijä)
 Hallinto- ja johtotehtävät
 Asiantuntija-, kehittämis- ja vaikuttamistehtävät
 Tutkimustehtävät
 Opetustehtävät

A3. Millä sektorilla toivoisit työskenteleväsi mieluiten?

- Julkinen sektori (esim. hyvinvointialueet, kunnat, valtio)
 Yksityinen sektori (esim. yksityiset sosiaalipalveluiden tuottajat)
 Kolmas sektori (esim. sosiaalialan järjestöt)

A4. Minkäläisten väestöryhmien kanssa haluat tehdä töitä valmistumisesi jälkeen? (Jatkuu seuraavalla sivulla)

	1 Täysin samaa mieltä	2 Jokseenkin samaa mieltä	3 Ei samaa eikä eri mieltä	4 Jokseenkin eri mieltä	5 Täysin eri mieltä
Lapset ja lapsiperheet	☐	☐	☐	☐	☐
Vammaiset	☐	☐	☐	☐	☐
Pitkäaikaissairaat	☐	☐	☐	☐	☐
Ikääntyneet	☐	☐	☐	☐	☐
Nuoret	☐	☐	☐	☐	☐
Työttömät	☐	☐	☐	☐	☐
Kriminaalihuollon asiakkaat	☐	☐	☐	☐	☐

A4. (Jatkuu edelliseltä sivulta) Minkäläisten väestöryhmien kanssa haluat tehdä töitä valmistumisesi jälkeen?

	1 Täysin samaa mieltä	2 Jokseenkin samaa mieltä	3 Ei samaa eikä eri mieltä	4 Jokseenkin eri mieltä	5 Täysin eri mieltä
Päihdeongelmaiset	☐	☐	☐	☐	☐
Pakolaiset	☐	☐	☐	☐	☐
Maahanmuuttajat	☐	☐	☐	☐	☐
Asunnottomat	☐	☐	☐	☐	☐
Haluan tehdä työtä kaikkien väestöryhmien kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
En halua tehdä asiakastyötä valmistumisen jälkeen	☐	☐	☐	☐	☐

B. Seuraavat kysymykset koskevat nykyisiä ja aiempia opintojasi, työkokemustasi ja osaamistasi.

B1. Mistä yliopistosta sait sosiaalityön opiskelupaikan syksyllä 2023?

- Helsingin yliopisto (suomenkielinen koulutus)
- Helsingin yliopisto (ruotsinkielinen koulutus)
- Itä-Suomen yliopisto
- Jyväskylän yliopisto
- Kokkolan yksikkö (Jyväskylän yliopisto)
- Lapin yliopisto
- Porin yksikkö (Tampereen yliopisto)
- Tampereen yliopisto
- Turun yliopisto
-
-

B2. Mitä tutkintoa sinut valittiin suorittamaan?

- Kandidaatin ja maisterin tutkintoa
- Vain maisterin tutkintoa

B3. Mikä on viimeisin suorittamasi tutkinto?

- Ylioppilastutkinto
- Maisterin tutkinto (pääaineena joku muu kuin sosiaalityö)
- Kandidaatin tutkinto (pääaineena joku muu kuin sosiaalityö)
- Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
- Sosionomi AMK
- Yhteisöpedagogi AMK
- Diakoniatyöntekijä AMK
- Geronomi AMK
- Kuntoutuksen ohjaaja AMK
- Muu ammattikorkeakoulututkinto
- Nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaaja (toinen aste) Lähihoitaja
- Muu toisen asteen ammatillinen tutkinto
- Opistotason tutkinto
- Joku muu tutkinto
-
-
-
-

B4. Minä vuonna valmistuit?

B5. Onko sinulla viimeisimmän suorittamasi tutkinnon lisäksi muita aiempia opintoja tai tutkintoja?

- Kyllä
- Ei

B7. Miten paljon koet itselläsi olevan osaamista seuraavilla osa-alueilla? Vastaa sen mukaan, mikä tämänhetkinen tuntumasi on. (Jatkuu seuraavalla sivulla)

	1 Paljon osaamista	2 Jonkin verran osaamista	3 Ei lainkaan osaamista
Yhteiskuntatieteellinen osaaminen	☐	☐	☐
Tutkimusosaaminen	☐	☐	☐
Eettinen osaaminen	☐	☐	☐
Vuorovaikutusosaaminen	☐	☐	☐
Työmenetelmäosaaminen	☐	☐	☐
Oikeudellinen osaaminen	☐	☐	☐

B7. (Jatkuu edelliseltä sivulta) Miten paljon koet itselläsi olevan osaamista seuraavilla osa-alueilla? Vastaa sen mukaan, mikä tämänhetkinen tuntumasi on.

	1 Paljon osaamista	2 Jonkin verran osaamista	3 Ei lainkaan osaamista
Palvelujärjestelmäosaaminen	☐	☐	☐
Kehittämisen- ja muutososaaminen	☐	☐	☐
Johtamisosaaminen	☐	☐	☐
Rakenteellisen sosiaalityön osaaminen	☐	☐	☐
Monikulttuurinen osaaminen	☐	☐	☐

B8. Onko sinulla käytännön kokemusta sosiaalityöntekijänä toimimisesta?

Kyllä, kuinka paljon kuukausissa?

Ei

B9. Onko sinulla käytännön kokemusta muusta sosiaalialan työstä?

Kyllä, kuinka paljon kuukausissa?

Ei

B10. Onko sinulla käytännön kokemusta muusta työstä?

Kyllä, kuinka paljon kuukausissa?

Ei

B11. Mikä on työtilanteesi tällä hetkellä?

Olen työssä sosiaalityöntekijänä

Olen muussa työssä sosiaaalialalla

Olen työssä muulla alalla

En ole työssä

B12. Aiotko tehdä töitä opintojesi aikana?

Kyllä, kokoaikaisesti

Kyllä, osa-aikaisesti

En

En tiedä

C. Seuraavaksi kysymme ajatuksiasi yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta.

C1. Valitse sopivin vastausvaihtoehto seuraaviin väittämiin.

	1 Täysin samaa mieltä	2 Jokseenkin samaa mieltä	3 Ei samaa eikä eri mieltä	4 Jokseenkin eri mieltä	5 Täysin eri mieltä
Olen kiinnostunut yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen liittyvä yhteiskunnallinen vaikuttaminen on tärkeä osa elämäni	☐	☐	☐	☐	☐
En usko, että voin sosiaalityöntekijänä vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteiskunnallinen vaikuttaminen on tärkeä osa sosiaalityöntekijän työtä	☐	☐	☐	☐	☐
On liikaa vaadittu, että sosiaalityöntekijä tekisi yhteiskunnallista vaikuttamistyötä vielä yksilökohtaisen asiakastyön lisäksi	☐	☐	☐	☐	☐
Minua kiinnostaa enemmän yksilökohtainen asiakastyö kuin yhteiskunnallinen vaikuttamistyö	☐	☐	☐	☐	☐
Mielestäni sosiaalityöntekijöiden tulisi pyrkiä pitäytymään neutraaleina poliittisissa kysymyksissä	☐	☐	☐	☐	☐

C2. Kuinka kiinnostunut olet politiikasta?

- Hyvin kiinnostunut
- Jonkin verran kiinnostunut
- Vain vähän kiinnostunut
- En lainkaan kiinnostunut
- D. Lopuksi kysymme vielä taustatietojasi ja elämäntilannettasi koskeviäkysymyksiä.**

D1. Sukupuolesi?

- Nainen
- Mies
- Muu
- En halua kertoa

D2. Syntymävuotesi?

D3. Millä kielillä koet voivasi työskennellä?

- Suomi
- Ruotsi
- Englanti
- Muu, mikä?
- _____

D4. Missä maakunnassa asuit ennen nykyisten opintojesi aloittamista?

- Uusimaa
- Varsinais-Suomi Satakunta
- Kanta-Häme
- Pirkanmaa
- Päijät-Häme
- Kymenlaakso
- Etelä-Karjala Etelä-Savo
- Pohjois-Savo
- Pohjois-Karjala
- Keski-Suomi
- Etelä-Pohjanmaa
- Pohjanmaa
- Keski-Pohjanmaa
- Pohjois-Pohjanmaa
- Kainuu
- Lappi
- Ahvenanmaa

D5. Kenen kanssa asut vai asutko yksin?

- Asun yksin
- Asun yksin lasten kanssa
- Asun puolison kanssa (ei lapsia)
- Asun puolison ja lasten kanssa
- Asun vanhempieni luona
- Muu asumisjärjestely
-

D10. Oletko ollut jossain elämäsi vaiheessa sosiaalityön asiakkaana?

- Kyllä, lapsuudessa
- Kyllä, aikuisuudessa
- Kyllä, sekä lapsuudessa että aikuisuudessa
- En
-

D11. Onko joku läheisesi ollut sosiaalityön asiakkaana?

- Kyllä
- Ei